БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда гидезилетинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955 НОЯБРЬ 23 СРЕДА № 234 (3428)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Индий Республиканың Президентизи Раджендра Прасадтың эштер Н. А. Булганинни болгаш Н. С. Хрущевту хүлээп алганы (1 арын).

Эштер Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка алдар болдурган ССРЭ-ниң Индияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини М. А. Меньшиковка болган дүштеки шайлалга (1 арын).

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн Делиде чоруп турарынга холбаштырган митинг (1 арын).

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн Индияда чоруп турары (1 арын).

А. Бичижик.— Агро-зоотехниктиг курстарның ажылын үндезини-биле экижидер (2 арын).

ССРЭ биле Бирма Эвилелиниң аразында садыг-экономика харылзааларынга (2 арын).

В. Кулаков. — ДОСААФ ажылын бедик деңнелге (2 арын).

В. Сыпкин. — Ажаалга кассаларынга салыкчыларның санын улам өстүрер (2 арын).

Тайбыңнын, демократияның болгаш социализмниң оруу-биле (3 арын).

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Женева Чөвүлел хуралының доозулганын холбаштыр Берлинге болган митинг (4 арын).

Агро-зоотехниктиг курстарга өөредилгени бедик деңнелге организастаар

Көдээ ажыл-агыйны күүлүг көдүрериниң талазы-биле Коммунистиг партияның ажылдан кылганы программаны амыдырал кырынга боттандырарынга колхозчуларны агрономия болгаш зоотехния эртеминнеринге өөредири улуг ужур-дузалыг. Агро-зоотехниктиг билиглер-биле чепсегленген колхозчулар көдээ ажыл-агыйны эртемниң чедиишкиннеринге болгаш мурнакчы дуржулгага үндезилен сайзырадырын хандырып шыдаарын амыдырал бадыткаан.

Көдээ ажыл-агыйга эртемниң чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы нептередириниң база бир чугула негелдериниң бирээзи болза, колхозчуларның үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстары болур. СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1950 чылдың июньүнүң 22-деги доктаалында агро-зоотехниктиг курстарны колхоз бүрүзүнге тургузарын, аңаа өөредилгени бедик деңнелдиг организастаарын айытқан.

Партияның болгаш чазактың айтышкынын күүсетпишаан, бистиң областың элээн хөй колхозларының баштаар черлери, агрономнар, зоотехниктер агро-зоотехниктиг курстарга өөредилгени эки организастап шыдааннар. Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери болгаш ол колхозта агроном эш Кононова үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстун өөредилгезин бедик деңнелге организастаан. Эш Кононова теоретиктиг билигни практиктиг ажыл-биле чедиишкиниг холбаштырып шыдаан. Ол курстун дыңнакчылары, огород бригадазының кежигүннери агротехниктиг хемчегларни практикага калбаа-биле ажыглаанының түңнелинде, ногаа культураларының бедик дүжүдүн өстүрүп алганнар. Чижээ, олар гектар санындан-на ортумаа-биле огурецтиң дүжүдүн 250 центнерни, капустаныың—320 центнерни, помидорнуун—350 центнерни өстүрүп алганнар. Ол-ла курстун дыңнакчызы эш Эртинеңиң звенозу 25 гектар шөлдүң бир гектарындан-на кукурузаның 400 центнер ногаан үүжүн өстүрген.

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң баштаар чериниң болгаш ында агроном эш Сергееваның эки ажылдаанының түңнелинде, ол колхозта агро-зоотехниктиг курстарның дыңнакчылары ийиги чылдың өөредилгезиниң программазын чедиишкиниг дооскаш, көдээ ажыл-агыйның ийиги чергеңиң мастерлери деп атты чедип алганнар. Колхозтуң тараажылары, малчыннары, тудугжулары боттарының билиин бедидип турарының түңнелинде, ол колхозтуң ажыл-агыйы чедиишкиниг хөгжүп турар.

Бии-Хем районнуң Кочетов аттыг колхозунуң баштаар чери, ында зоотехник эш Шукина малчыннар өртүзүнга зоотехниктиг курсту организастааш, аңаа өөредилгени бедик деңнелге тургускан. Ол колхоз малдың баш санын өстүрериниң, ооң продуктулуун бедидериниң, уксаазын экижидериниң талазы-биле кескү чедиишкиннерни чедип алганы таварылга эвес.

Моон-биле кады агро-зоотехниктиг курстарга колхозчуларны өөредириниң хөрээн чедир үнелевейн турар фактылар ам-даа бар дээрзин демдеглээр херек. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Улуг-Хем районнарның колхозтары эртken өөредилге чылында агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин үскен.

Кызыл, Таңды, Тес-Хем районнарның колхозтарында агро-зоотехниктиг курстарның кичээлдери үзүктелишкиниг болгаш шынар талазы-биле куду деңнелге эртпип турган, ооң түңнелинде ол курстар чогуур программа өзугаар өөредилгени эртпээн болгаш дыңнакчыларның билии шылгатынмаан. Колхозчуларның өөредилгезин организаставайн келгениңден колхоз бүдүүлгезинге эртемниң чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы областың элээн хөй колхозтары ыракта четпес нептередип келген.

Бо чылдың ноябрьның 1-ден эгелээш колхозтарда агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгези эгелээн. Ол курстарны бо чылын колхозтарның кежигүннери болуп кирген, доктаамал ажылдап турар агрономнар болгаш зоотехниктер башкылаар. Ол чорук курстарга кичээлдерни үзүктелишкин чокка, улам-на бедик деңнелге чорударынга таарымчалыг байдалды тургузуп турар.

Ындыг турбуже, элээн хөй колхозтарда агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгези амга чедир эгелевээнинин фактылары база бар. Чижээ, Кызыл районнуң 9 колхозтарының түгле үүнде агро-зоотехниктиг курстар ажылдап эгелээн. Өскелеринде өөредилге чаа организастатынып турар. Мындыг четпестериниң болуп турарының кол чылдагааны болза, агро-зоотехниктиг курстарны дамчыштыр колхозчуларны өөредириниң областың көдээ ажыл-агый эргелелиниң, СЭКП-ниң чамдык райкомнарының, райкүүскомнарның, МТС-тернин, колхозтарның баштаар черлериниң талазындан чогуур кичээнгейни салбайн, бо чугула ажылга бедик үнелелди бербейн турарында.

Соруулга болза, бо ажылды партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнарының талазындан холга ап, колхозтарга агро-зоотехниктиг курстарны организаставышаан, оларның кичээлдерин бедик шынарлыг чорударын, ол курстарга колхозчуларны хөйү-биле өөредирин чедип алыры болур.

Колхозчуларны көдээ ажыл-агый билиглери-биле чепсеглевес, оларны өөредирин боттандырбас болза, чер ажылының-даа, мал ажылының-даа талазы-биле чугула соруулгалар чедиишкиниг күүсетинмес дээрзин колхозтарның баштаар черлери, колхозтарда партия эге организациялары, агрономнар, зоотехниктер эки билзе чогуур.

Агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезинге колхозчуларны ылаңгыя бригадирлери, ферма эргелекчилерин калбаа-биле хандыдарын, ол курстарга кичээлдерни эрттиреринге агрономнарны, зоотехниктерни болгаш ветеринар ажылдакчыларын киириштирип, кичээлдер эрттиреринге таарымчалыг оран-бажыңны, чырыткыны болгаш өөредилге херекселдерин хандырарын колхозтарның баштаар черлери боттандырар хүлээлгелиг.

Агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин бедик деңнелге чорудары көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниңден шуут хамааржыр, олар бо талазы-биле идепкейлиг, чүткүлдүг ажылдаар, кичээлдерни бедик деңнелге эрттирерин боттандырар ужурлуг. Областың көдээ ажыл-агый эргелелиниң болгаш МТС-терниң кол агрономнары, кол зоотехниктери, кол мал эмчилери бо курстарда өөредилгениң шынарын хынаар, оларның ажылын хүнбүрү доктаамал удуртур болгаш бо талазы-биле практиктиг дузаны колхозтарның баштаар черлеринге көргүзер хүлээлгелиг.

СЭКП райкомнарының МТС зоналарының талазы-биле инструкторлар бөлүктери болгаш колхозтарда партия, комсомол эге организациялары агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин бедик деңнелге организастаарының талазы-биле боттуг, организакчы ажылдарны чорудар ужурлуг. Өөредилгези эгелевээн курстарның ажылын эгелээрин, өөредилгеге колхозчуларны калбаа-биле хандыдарының хемчегларни соңгаарладыышкын чокка боттандырар херек. Агро-зоотехниктиг курстарда өөредилгениң чоруп турарының дугайында айтырыгны партия, комсомол хуралдарынга чугаалажырын, өөредилгеге коммунистерниң болгаш комсомолчуларның идепкейлиг киржилгезин, башкыларның суруулга семинарларын организастаарын чедип алыры чугула.

Агро-зоотехниктиг курстарны дамчыштыр колхозчуларны көдээ ажыл-агый билиглери-биле чепсеглээри —көдээ ажыл-агыйны улам ынай хөгжүдериниң, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарының кол курлавырларының бирээзи. Көдээ ажыл-агый бүдүүлгезинге эртемниң чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулга нептередириниң чугула үүлү болур колхозчуларның агро-зоотехниктиг өөредилгезин бедик деңнелге организастаары партия, совет, көдээ ажыл-агый органнарының чугула соруулгаларының бирээзи болуп турар.

Чурттуң колхозтары болгаш совхозтары үстүг культуралар үрезиннери белеткээриниң болгаш садарының күүне планын күүсеткен

Совет Эвилелиниң колхозтары болгаш совхозтары көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларын көдүрер дугайында партияның болгаш чазактың шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, үстүг культуралар үрезиннери бүдүрерин көвүдедирин чедип алган. Ол чорук болза, бо чылдың ноябрь 10-дагы байдалды өзугаар алырга, үстүг үрезиннер белеткээриниң болгаш садын алырының күүне планын 102,7 хуу күүседир арганы берген.

Бо чылын айытынган хүнде бүдүн 1954 чылга бодааргa, 803 муң тонна хөй үстүг культуралар үрезини база үстүг үрезиннер белеткээр талазы-биле эң бедик болган 1953 чылга бодааргa 90 муң тонна хөй үрезин белеткетинген болгаш садын алдынган.

Үстүг культураларның үрезиннерин белеткээри болгаш садын алыры үргүлчүлеп турар. (СЭТА).

Индий Республиканың Президентизи Раджендра Прасадтың эштер Н. А. Булганинни болгаш Н. С. Хрущевту хүлээп алганы

ДЕЛИ, ноябрь 19. (СЭТА). Ноябрь 19-та Индий Республиканың Президентизи Раджендра Прасад бодунуң ордузунга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинны болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевту хүлээп алган.

ССРЭ-ниң Индияда Элчини М. А. Меньшиков болгаш Индияның ССРЭ-де Элчини К. П. Ш. Менон олар хүлээп алышкынга олурушканнар.

Хүлээп алышкын соонда Индий Республиканың Президентизи Раджендра Прасад Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка алдар кылдыр эртенги шайлалга тургускан. Эртенги шайлалгага совет таладан Н. А. Булганин биле Н. С. Хрущевту үдеп чоруур бүгү кижилер киришкеннер. Индий таладан Индияның Премьер-Министри Дж. Неру, Индияның вице-президентизи С. Радхакришнан, министрлер кабинединиң Делиде турар бүгү кежигүннери болгаш кабинеттиң составында кирбейн турар министрлер, министрлерниң оралакчылары, Индияның армия, флот болгаш ужар-чүүл штабтарының начальниктери, даштыкы херектер министерствозунуң харысалгалыг дүжүметтери болгаш өске-даа албан кижилери киришкеннер. Индияның найыслалында турар дипломаттыг төлээ черлериниң баштыңнары база киришкеннер.

Эштер Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка алдар болдурган ССРЭ-ниң Индияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчиня М. А. Меньшиковка болган дүштеки шайлалга

ДЕЛИ, ноябрь 19. (СЭТА). ССРЭ-ниң Индияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Н. А. Меньшиков Индияда чоруп турар ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинга болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевка алдар кылдыр ноябрь 19-та дүштеки шайлалга тургускан. Индий таладан дүштеки шайлалгага Индияның Премьер-Министри Дж. Неру, вице-президент С. Радхакришнан, иштики херектер министри Г. Б. Пант, садыг болгаш үлетпүр министри Т. Кришнамачари, кадык камгалал министри Раджкумари А. Каур, үлетпүр министри Н. Канунго, даштыкы херектер министриниң бирги оралакчызы Сайед Махмуд, даштыкы херектер министриниң чиңгине секретары Н. Р. Пиллаи, Индияның президентизиниң шериг талазы-биле секретары Я. Сингх, Индияның чазаның чанында администрация дүжүмеди Ханду, Индияның ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини К. П. Ш. Менон, Премьер-Министриниң уруу дээрги Индира Ганди олар киришкеннер.

Совет таладан дүштеки шайлалгага киришкеннер болза: ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущев, Үзбек ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы Ш. Р. Рашидов, ССРЭ-ниң Культура министри Н. А. Михайлов, армия генералы И. А. Серов, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң бирги оралакчызы А. А. Громыко, Көдээ ажыл-агый Министриниң оралакчызы Д. Р. Расулов, ССРЭ-ниң Даштыкы садыг Министриниң оралакчызы П. Н. Кумыкин, Үзбек ССР-ниң Культура Министриниң оралакчызы З. Рахимбабаева.

Дүштеки шайлалга аажок чүректиң ханызындан болгаш найыралдың байдалынга эрткен.

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн Делиде чоруп турарынга холбаштырган митинг

ДЕЛИ. Индияда аалдап чоруп турар ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин-биле болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущев-биле Делиниң хамаатылары ноябрь 19-түн кежээзинде база дагын ужурашкан. Эрги болгаш Чаа Делиниң аразында делгем шөлге — Рамлилелдиң шөлүнге — массалыг митинг болган, ол митингини хоорайның хамаатыларының мурнундан чыылдырган. Хөй санныг чалатырган кижилер: политиктиг партияларның, хөй-ниити организацияларының, чоннуң янзы-бүрү кезектериниң төлөөлекчилери индий чаңчыл өзугаар индирлерниң баарынга калбаа-биле шала дугаланчак кыдыр олурупкан. Тускай олуттарны дипломаттыг корпустуң кежигүннеринге аңгылаан. Шөлдүң оон ыңайгы улуг делгемнеринге Совет Эвилелиниң болгаш Индияның аразында найыралдың ол манифестациязынга киржири-биле келгилээн улустуң хөй массалары олурупкан.

Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев болгаш Дж. Неру индирге көстүп келирге чыылганнар чаагай байырлаашкын-биле уткаан.

Дели хоорайның муниципалитединиң даргазы Р. Н. Агарвал, Дели штаттың кол министри П. Н. Сингх, индий национал конгресс партияның даргазы У. Н. Дхебар, Н. А. Булганинны болгаш Н. С. Хрущевту үдээн кижилер база индирге турган.

Эгин ажыр октаар болгаш алдын удазыннардан база дириг чечектерден кошкан Индияның чаңчыл болган гирляндыларын Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка эккеп тудускан.

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн Индияга келгенинге холбаштыр индий—совет найырал дугайында шулукчу Р. Д. С. Динкарның чогаатканы байыр чедирилгениниң ырын Делиниң школаларының өөренникчилери күүсеткен.

Ыыткыр чугаалаар херекселдер дамчыштыр бүгү шөлге дамчыткан митингини Дж. Неру ажыткан. Ол Дели хоорайның муниципалитединиң даргазы Агарвалга сөс бээрге, Делиниң хамаатыларының мурнундан Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка байырлыг адрести номчаан, алдын удазыннар-биле торгуда даарап бижээн ол документиниң текстизин, а ол ышкаш чаан сөөгүнден кылыгларны оларга тудускан.

Н. А. Булганинга Дж. Неру сөс берген. Митингиниң киржикчилери Совет чазактың баштыңчызынга изиг байыр чедирип, адыш часкап турган.

Оон соонда Индияның премьер-министри Джавахарлал Неру чүве чугаалаан. Бөгүнгү кайгамчык улуг хүлээп алышкынның бүгү киржикчилери бо хүнүү үр үениң иштинде сактып чоруур деп Дж. Неру онзалап демдеглээрге, изии-биле адыш часкап, байырлаашкынныг уткаан.

Митингиниң түңнелинде Совет Эвилелиниң болгаш Индий Республиканың гимнилерин күүсеткен.

Делиниң кудумчуларынче митингиниң киржикчилери төнчү чок шуужуп чоруп турган.

Шөлдүң чоогунда кварталдарда долган мун-мун кижилер Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка шөлден чоруурда изиг байыр чедирип турган.

(СЭТА).

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн Индияда чоруп турары

ДЕЛИ, ноябрь 20. **(СЭТА-ның тускай корр.).** Бөгүн Н. А. Булганин биле Н. С. Хрущев Делиден мурнуу-чөөн талада 200 километр черде Агра хоорайга чораан, ол дээрге, улуг моголдарның империязының күүзүнүң үезиндеги архитектура тураскаалдары мөөңнетинген хоорай. Делибиле чергелештир Агра Индияны каш чүс чылдар чагырып чораан ол династияның императорларның турар чери болуп турган.

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн база оларны үдээн кижилерниң Аграга келген самолёттары хоорайдан 12 километр черде аэродромга кээп хонупкан. Аңаа аалчыларны Уттар Прадеш штаттың губернатору К. М. Мунши, тус черниң хамааты болгаш шериг эрге-чагыргаларының үстүү эрге-дужаалдыг төлөөлекчилери кээп уткаан.

Аалчылар олурган машиналар хоорайга чедир барык-ла бүгү орукту дургаар Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка байыр чедирер дээш орукка ырак мурнунда-ла үнүп келген ол районнуң тараачыннарындан болгаш өске-даа чурттакчыларындан тургустунган орукту ол-бо талазында сырый чыскаалган улустуң аразы-биле чедип келген. Аалчылар көстүп келирге «Индийлер болгаш орустар акылдыгмалыышкылар», «Булганин болгаш Хрущев делгерезин!» деп кыйгылар чаңгыланып турган. Чамдык черлерде ыыткыр чугаалаар херекселдерни тургускаш, оларны дамчыштыр байыр чедирилгелерин дамчыдып турган.

«Совет Эвилели делгерезин!», «Индия делгерезин!» — деп уткааннарның кыйгылары чаңгыланып турган; оларның холдарында найыралдыг ийи чурттарның мун-мун туктары.

Император Шахджаханның дужаалын өзугаар 17 чүс чылдың ортан үезинде тутқан улуг моголдар империязының архитекторларының кайгамчыктыг тураскаалы — Тадж-Махалдың турары херим иштинче машиналар кирген. Тадж-Махал чаагай даштардан угуулзалап кылган ак мраморданн кылган кайгамчык улуг хөөр чери болуп турар.

Тадж-Махалды Индияның, Персияның, Аравияның болгаш Турцияның эң эки мастерлериниң болгаш архитекторларының киржилгези-биле, он-он муң кулдарның күжү-биле чээрби чылдарның дургузунда тутқан турган.

Н. А. Булганинны, Н. С. Хрущевту болгаш оларны үдээн кижилерни хөөрүүн кадагалакчылары уткуп, аалчыларга Шахджаханның болгаш ооң кадайының хаажактарын тургускан мрамордан чонуп кылган өрөөлдерлиг төп залдың улуг үнелиг иштики каастаашкынын көргүзүп, оларны Джамнаның шынаазының хевиршинчизи оортан көстүп келир долгандыр турар террастарга чедирген. Чырыткылаңдыр агартыр чайнап турар Тадж-Махалдан чоруурда Н. А. Булганин бодунуң өмүнээзинден болгаш Н. С. Хрущевтүн өмүнээзинден индий улустуң буруңгу культуразының ындыг кайгамчыктыг тураскаалыбиле таныжар арганы тывысканы дээш штаттың губернаторунга болгаш хоорайның эрге-чагыргаларынга өөрүп четиргенин илергейлээн.

Ооң соонда Н. А. Булганин биле Н. С. Хрущев штаттың губернаторунга үдедип алгаш, хоорайның чоогунда, 16 чүс чылдың ийиги чартыында түттунган могол фортка чораан.

Н. А. Булганинны болгаш Н. С. Хрущевту форттун ажиктерини базарынга Аграрның мун-мун чурттакчылары манап турган. Ноябрь 18—19-та Делиге болгулаары ышкаш совет аалчыларының улусбиле кайгамчыктыг ужуражыышкыннары база дагын эгелээн.

Н. А. Булганинны болгаш Н. С. Хрущевту уткуурун организастаар талазыбиле тус черниң хөй-ниити комитединиң кежигүннери баштаан Агра хоорайның чонунуң каш-каш чүс төлөөлекчилери форттун орду бажыңнарының залдарының бирээзинге чыылган.

Комитеттиң төлөөлекчизи Сингхал аалчыларга байыр чедирген. Хоорайның хөй-ниитизинден белектерни — тус черниң мастерлериниң кылыгларын оларга тудускан.

Н. С. Хрущев чыылганнар динмиттиг адыш часкап турда, оларга допчу чүве чугаалаан.

Н. С. ХРУЩЕВТҮҢ чугаазы

Бодумнуң өмүнээмден мөөн өңнүүм Николай Александрович Булганинның болгаш бисти үдеп чоруур өңнүктериниң өмүнээзинден силерге байыр чедирерин база силерге бистиң изиг күзеливисти болгаш чаагай күзээшкиннеривисти илередирин менээ чөпшээреп көрүүлер **(Адыш часкаашкыны).**

Ам бистиң сагыш-сеткиливисти долуп турар ол сагыш-бодалды илередип болгу дег сөстер чок-тур. Бистиң маңаа үр эвес чоруп турарывыстың үезинде индий улустың чер болганга илергейлеп турар найыралының херечилелин кончуг бедин-биле үнелеп тур бис.

Бистиң улузувус бодунуң ээлчээнде, Индияның улузунга хамаарыштыр сеткилдиң эң-не ханызындан найыралчы сагыш-бодалды шиңгээдип турарын силерге бүзүредип болур мен. **(Адыш часкаашкыны).**

Национал хосталганың болгаш бодунуң чуртун тускай башкарарының кайгамчыктыг чазын чурттап эртип турар-дыр силер. Ынчангаш хосталга болгаш хамаарышпас чорук силерниң түгле боттарыңарның үлетпүрүцерни, ылаңгыя машина тудуушкунуларны хөгжүдүп шыдаан байдалдарыңарда быжыккан турып болур деп чүвени силерге сагындырарын күзээн, ийик мен. **(Адыш часкаашкыны).**

Силерге сүмелер бээрин күзевейн тур мен. Бүгү чүвени силер боттарыңар тергиин эки билир силер деп бодай-дыр мен.

Кижинин холдарының кайгамчыктыг чогаадылгазын, кайгамчык сураглыг хөөрү мырынай чаа көрдүвүс. Ол тудугну көрүп турумда менээ ийи сагыш-бодал турган: бирги сагыш-бодал — улустуң улуг чаагайын, хөй-хөй чылдар мурнунда, чечектелип келген ооң уран чүүлүн, ооң культуразын, ооң мергежилин магадазының сагыш-сеткили. Ол тураскаал — силерниң улузуңарның чөргааралы.

Ынчалзажок менээ өске сагыш-бодал база төрүтүнүп келген. Хааннар кижилериниң күш-ажылын канчаар камнавайн турганын, олар ону кайы хире төтчеглеп, чарыгдап турганын чаягаар-ла бодадым. Боттарының чагыргазының адаанда кижилериниң холдары-биле ындыг тураскаалдарны тургуспушаан, олар боттарын алдаржыдар деп карачаңгыс соруулга-биле улустуң күжүн болгаш хөреңгизин хоозурадып чорааннар. А ол үеде миллион-миллион кижилер аштан өлүп турганы чадавас. Бир талазында байлак, өске талазында—ядарал деп чүве олдур.

Чардыга берген болзумза, мени буруудатпайн көрүңер, ол тураскаалды көрүп турган, бодап турганым ол сагыш-бодалдарның дугайын чугаалаксаан мен.

Чаагай хүлээп алышкын дээш, силерниң биске тудусканыңар кайгамчыктыг белектер дээш база катап өөрүп четирдим. Дээрги губернаторнуң бодунга, бисти үдээн ооң кадайынга болгаш хоорай эрге-чагыргаларының төлөөлекчилеринге өөрүп четирдим. Бо ужуражыышкынны организастаар талазы-биле комитеттиң кежигүннеринге база өөрүп четирдим.

Силерниң шуптуңарга аас-кежиин болгаш чаагай чорукту күзеп тур бис! **(Динмиттиг адыш часкаашкыны).**

* * *

Орду бажыңнарын көрүп, Джамнаның шынаазынче форттан көстүп турар хевиршинчини магадап көргеш, аалчылар форттан чорупкан. Шивээ ханаларының базарынга чыылган Аграның чурттакчылары совет аалчыларга база дагын изиг байыр чедирип турган.

Ооң соонда Агра хоорайның чоогунда садтарның бирээзинге штаттың губернатору Н. М. Мунши, Н. Булганинны, Н. С. Хрущевтүн болгаш оларны үдээн кижилериниң алдары дээш эртенги шайлалга тургускан. Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка губернаторнуң өмүнээзинден белектерни тудускан. Ооң иштинде Тадж-Махалдың хөөрүн хоолгалай кылып күүсеткен модель бар.

Н. А. Булганин губернаторга болгаш ооң кадайынга белектер дээш өөрүп четиргенин илергейлээн болгаш бодунуң өмүнээзинден база Н. С. Хрущевтүн өмүнээзинден оларга белектер тудускан. Түңнелинде Н. А. Булганин совет болгаш индий улустарның мөңге болгаш бузулбас найыралы дээш йөрээлдер салган.

Хүлээп алышкынның ээлеринге хамаарыштыр Н. С. Хрущевтүн чугаалааны болза:

Бо кайгамчыктыг хоорайга биске хамаарыштыр илеретинген өөрүшкүүлүг хүлээп алышкын дээш Николай Александрович Булганин маңаа бодунуң болгаш мөөн өмүнээмден өөрүп четиргенин илергейледи. Мен ооң сөстеринге каттыжарын болгаш силерге эң-не чаагай сагыш-бодалды база чүүлдүгүнүп көрүүшкүнүү база дагын илергейлээрин күзээн ийик мен.

Тадж-Махал модельди айытпышаан, Н. С. Хрущевтүн чугаалааны болза:

Бо дээрге, чурттуң улуг чаагайын болгаш индий улустуң мергежилин көргүзүп турар кайгамчыктыг белек-тир. Ол белектиң өртээн үнелеп ханмас. Силерге бистиң тудусканывыс белектерге Индияга хамаарыштыр бистиң эң-не найыралдыг күзеливисти каттыштырып тур бис. Бистер—силерниң түгле хүннүң эвилеп чаагай чырыдып турары таарымчалыг погодазының үезинде өңнүктеринер эвес болдур бис ийин. Бистер — кандыг-даа погоданың үезинде өңнүктер бис, ынчангаш бир эвес индий улустуң кадыынга хоралыг кандыг-даа хат-салгыннар хадыг бээр болза,— бисти дугайты сактыр силер, а бистер силерни кажан-даа утпас бис.

Совет Эвилелиниң болгаш Индияның улустарының аразында мөңге найырал делгерезин! Четирдим!

Губернатор Мунши белектер тудусканы дээш харыы чугаазынга өөрүп четиргенин илергейлээн. Индия бүгү чурттар-биле кезээде чаагай харылзааларны деткип келген болгаш моон соңгаар-даа ону күзеп турар дээрзин ол онзалап демдеглээн. Тайбың кожа-хелбээ догуунаашкынның беш принциптери улустар аразында харылзааларның быжыг үндезини болзун деп күзелди илереткеш, Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтүн Индияда келгени төөгүлүг болуушкун деп ол чугаалаан.

Агро-зоотехниктиг курстарга өөредилгени бедик деңнелге организастаар

Көдээ ажыл-агыйны күүлүг көдүрериниң талазы-биле Коммунистиг партияның ажылдан кылганы программаны амыдырал кырынга боттандырарынга колхозчуларны агрономия болгаш зоотехния эртеминнеринге өөредири улуг ужур-дузалыг. Агро-зоотехниктиг билиглер-биле чепсегленген колхозчулар көдээ ажыл-агыйны эртемниң чедиишкиннеринге болгаш мурнакчы дуржулгага үндезилен сайзырадырын хандырып шыдаарын амыдырал бадыткаан.

Көдээ ажыл-агыйга эртемниң чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы нептередириниң база бир чугула негелдериниң бирээзи болза, колхозчуларның үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстары болур. СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1950 чылдың июньүнүң 22-деги доктаалында агро-зоотехниктиг курстарны колхоз бүрүзүнге тургузарын, аңаа өөредилгени бедик деңнелдиг организастаарын айытқан.

Партияның болгаш чазактың айтышкынын күүсетпишаан, бистиң областың элээн хөй колхозларының баштаар черлери, агрономнар, зоотехниктер агро-зоотехниктиг курстарга өөредилгени эки организастап шыдааннар. Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери болгаш ол колхозта агроном эш Кононова үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстун өөредилгезин бедик деңнелге организастаан. Эш Кононова теоретиктиг билигни практиктиг ажыл-биле чедиишкиниг холбаштырып шыдаан. Ол курстун дыңнакчылары, огород бригадазының кежигүннери агротехниктиг хемчегларни практикага калбаа-биле ажыглаанының түңнелинде, ногаа культураларының бедик дүжүдүн өстүрүп алганнар. Чижээ, олар гектар санындан-на ортумаа-биле огурецтиң дүжүдүн 250 центнерни, капустаныың—320 центнерни, помидорнуун—350 центнерни өстүрүп алганнар. Ол-ла курстун дыңнакчызы эш Эртинеңиң звенозу 25 гектар шөлдүң бир гектарындан-на кукурузаның 400 центнер ногаан үүнүн өстүрген.

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң баштаар чериниң болгаш ында агроном эш Сергееваның эки ажылдаанының түңнелинде, ол колхозта агро-зоотехниктиг курстарның дыңнакчылары ийиги чылдың өөредилгезиниң программазын чедиишкиниг дооскаш, көдээ ажыл-агыйның ийиги чергеңиң мастерлери деп атты чедип алганнар. Колхозтуң тараажылары, малчыннары, тудугжулары боттарының билиин бедидип турарының түңнелинде, ол колхозтуң ажыл-агыйы чедиишкиниг хөгжүп турар.

Бии-Хем районнуң Кочетов аттыг колхозунуң баштаар чери, ында зоотехник эш Шукина малчыннар өртүзүнга зоотехниктиг курсту организастааш, аңаа өөредилгени бедик деңнелге тургускан. Ол колхоз малдың баш санын өстүрериниң, ооң продуктулуун бедидериниң, уксаазын экижидериниң талазы-биле кескү чедиишкиннерни чедип алганы таварылга эвес.

Моон-биле кады агро-зоотехниктиг курстарга колхозчуларны өөредириниң хөрээн чедир үнелевейн турар фактылар ам-даа бар дээрзин демдеглээр херек. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Улуг-Хем районнарның колхозтары эртken өөредилге чылында агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин үскен.

Кызыл, Таңды, Тес-Хем районнарның колхозтарында агро-зоотехниктиг курстарның кичээлдери үзүктелишкиниг болгаш шынар талазы-биле куду деңнелге эртпип турган, ооң түңнелинде ол курстар чогуур программа өзугаар өөредилгени эртпээн болгаш дыңнакчыларның билии шылгатынмаан. Колхозчуларның өөредилгезин организаставайн келгениңден колхоз бүдүүлгезинге эртемниң чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы областың элээн хөй колхозтары ыракта четпес нептередип келген.

Бо чылдың ноябрьның 1-ден эгелээш колхозтарда агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгези эгелээн. Ол курстарны бо чылын колхозтарның кежигүннери болуп кирген, доктаамал ажылдап турар агрономнар болгаш зоотехниктер башкылаар. Ол чорук курстарга кичээлдерни үзүктелишкин чокка, улам-на бедик деңнелге чорударынга таарымчалыг байдалды тургузуп турар.

Ындыг турбуже, элээн хөй колхозтарда агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгези амга чедир эгелевээнинин фактылары база бар. Чижээ, Кызыл районнуң 9 колхозтарының түгле үүнде агро-зоотехниктиг курстар ажылдап эгелээн. Өскелеринде өөредилге чаа организастатынып турар. Мындыг четпестериниң болуп турарының кол чылдагааны болза, агро-зоотехниктиг курстарны дамчыштыр колхозчуларны өөредириниң областың көдээ ажыл-агый эргелелиниң, СЭКП-ниң чамдык райкомнарының, райкүүскомнарның, МТС-тернин, колхозтарның баштаар черлериниң талазындан чогуур кичээнгейни салбайн, бо чугула ажылга бедик үнелелди бербейн турарында.

Соруулга болза, бо ажылды партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнарының талазындан холга ап, колхозтарга агро-зоотехниктиг курстарны организаставышаан, оларның кичээлдерин бедик шынарлыг чорударын, ол курстарга колхозчуларны хөйү-биле өөредирин чедип алыры болур.

Колхозчуларны көдээ ажыл-агый билиглери-биле чепсеглевес, оларны өөредирин боттандырбас болза, чер ажылының-даа, мал ажылының-даа талазы-биле чугула соруулгалар чедиишкиниг күүсетинмес дээрзин колхозтарның баштаар черлери, колхозтарда партия эге организациялары, агрономнар, зоотехниктер эки билзе чогуур.

Агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезинге колхозчуларны ылаңгыя бригадирлери, ферма эргелекчилерин калбаа-биле хандыдарын, ол курстарга кичээлдерни эрттиреринге агрономнарны, зоотехниктерни болгаш ветеринар ажылдакчыларын киириштирип, кичээлдер эрттиреринге таарымчалыг оран-бажыңны, чырыткыны болгаш өөредилге херекселдерин хандырарын колхоз

Агро-зоотехниктиг курстарнын ажылын үндезини-биле экижидер

Партияның болгаш бүгү совет улустуң кичээнгейин көдээ ажыл-агыйны улам ынай күчүлүг көдүрериниң айтырыгларынче салырын Коммунистиг партия болгаш Совет чазак негеп турар. Көдээ ажыл-агый пропагандазының болгаш эртемниң чедишкиннерин база мурнакчы дүржулгаларны колхоз, совхоз, МТС бүдүрүлгелеринге нептередип шингээдир чорукту СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму—социалистиг көдээ ажыл-агыйны удуртурунуң чарылбас кезээ болур деп айыткан. Бүш-ажылдың мурнакчы аргаларын болгаш эртемниң чедишкиннерин колхоз, совхоз бүдүрүлгелеринге калбаа-биле пропагандалаарының кол хевири болза, колхозчуларны үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстарга массалыы-биле өөредири болур.

Көдээниң ажыл-ишчилериниң өөредилгезин бедик деңнелге тургузары-биле кады колхозтарның, МТС-терниң, совхозтарның агрономнары болгаш зооветажылдакчылар агро-зоотехниктиг курстарның ажылын практика-биле база колхоз, совхоз бүдүрүлгезиниң тодаргай сорулгалары-биле холбаштырары көдээ ажыл-агый артельдериниң ажыл-чорудулгаларын мергежилдиг удуртурунга база колхозчуларның үш-ажылының бедик көргүзүглерин хандырарынга улуг ажык-дузалыын практика бүзүреткен.

Бистиң областың чамдык колхозтары агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин чогуур ейүнде организастыг бедик деңнелдиг чорудуп турар. Чижээ, Таңды районда «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң Марачёвкада сүт-бараан фермазының саанчылары зоотехник Ш Арестованың башталгазы-биле зоотехниктиг курска каш чылдар дургузунда үзүктел чок өөренип, малдың баш санын өстүрериниң, оон продуктулуун бедидериниң талазы-биле мурнакчы колхозтарның ажылының чедишкиннерин болгаш мурнакчы саанчыларның дүржулгазын өөренип ап турарлар. Оон ачызында ферманың ажылдакчылары бо чылын инек бүрүзүнден-не ортумаа-биле 1579—2200 килограмм сүттү саап алганнар.

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң агроному эш Кононова үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстуң ажылынче кол кичээнгейни салып, колхозчуларның өөредилгезин эрткен кыжын эки шынарлыг чоруткан. Оон түңнелинде ында ногаа ажылының бригадазының кежигүннери агротехниканы эки шингээдип ап, бо чылын огурецтиң гектар бүрүзүнден-не — 250, капустаның—320, помидорның—350 центнер дүжүдүн өстүрүп ажаап алганнар. Ол ышкаш агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезин Улуг-Хем районда Ленин аттыг колхозтуң агроному эш Сагояков, Бии-Хем районда Кочетов аттыг колхозтуң зоотехниги эш Щукина олар чогуур ейүнде организастыг, эки шынарлыг чорудуп турарлар.

Колхозчуларны үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстарга өөредир ажыл чүгле ийи-чаңгыс колхозтарда түүгээр чоруп турар болза-даа, ниити область, районнарда, чамдык колхозтарда болгаш совхозтарда дендии багай чоруп турар. Мурнакчы колхозтарның, МТС-терниң, совхозтарның болгаш көдээ ажыл-агыйның чаартыкчыларының ажылының чаа-чаа аргалары, чедишкиннери бүдүрүлгеге амдаа шиитпирлиг эвес шиңгээтинип, көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүүн, мал ажылының продуктулуун көвүдериниге машина-трактор парктарының бүдүрүкчүлүүн бедиериниге багай ажылгатыныш турар. Оон үжүрүнде бо чылын дыка хөй колхозтар, чамдык совхозтар тараа дүжүдүнүн, малдың продуктулуунун талазы-биле планныг онаалдаларны күүседип шыдаваан. Ол ышкаш чамдык МТС-тер, совхозтар техниканы бедик бүдүрүкчүлүг эвес ажылган турары база-ла факт болур.

Колхозтарга болгаш совхозтарга агро-зоотехниктиг курстарны организастаар ажыл эгелээнден бээр 5—6 чыл эрттип турар. Бо үр үениң дургузунда совхозтар болгаш колхозтар мал болгаш чер ажылының ёзулуг мастерлерин барык-ла белеткеп үндүрбээн. 1954 чылда колхозтарның агро-зоотехниктиг курстарының бирги курзунга 1710 колхозчулар өөренип турган хирезинде, 1955 чылда ол курстарның ийиги курзунга чүгле 437 колхозчулар өөренген ийикпе, азы бирги курска өөренген колхозчуларның 25,5 хуузу арткан болуп турар. Ынчаарга 1954—1955 өөредилге чылдарында агро-зоотехниктиг курстарның үшкү курзунга чүгле 28 колхозчулар өөренген. Бай-Тайга, Эрзин, Өвүр, Сүт-Хөл, Каа-Хем, Таңды, Барыын-Хемчик болгаш Кызыл районнарның колхозтарында чаңгыс-даа колхозчу көдээ ажыл-агыйның мастери деп атты чедип албаан.

Көдээ ажыл-агыйның область эргелели (начальниги эш Шелемотов), РСФСР-ниң Совхозтар министерствозунуң Тыва области эргелели (төлөөзи эш Конгар), СЭКП райкомнары, райкүүскомнар, МТС-тернин, совхозтарның директорлары, колхозтарның баштаар черлери болгаш партия организациялары колхозчуларны болгаш совхозтар ажылчыннарын агро-зоотехниктиг курстарга өөредир талазы-биле ажылды чедир үнелевейн, ону контрольдавайн, ала-чаяазарлаашкынның агымынче киргген.

Чамдык районнарның колхозтарында агро-зоотехниктиг курстарда өөренип турар колхозчуларның саны чыл бүрү өзериниң улуу, харын кудулап турар. Чижээ, 1954 чылда Барыын-Хемчик районнуң колхозтарынга 152 колхозчулар бирги курска өөренип турган, 1955 чылда ийиги курска чүгле 7 кижи, а Улуг-Хем районнуң колхозтарынга 258 колхозчулардан чүгле 15 кижи ийиги курска арткан турган. Каа-Хем, Эрзин, Өвүр болгаш Сүт-Хөл районнарның колхозтарынга 1954 чылда 439 колхозчулар агро-зоотехниктиг курстарның бирги курзунга өөренип турган хирезинде, 1955 чылда шилчилгениң түңнел экзаменнерин чорутпааны-биле оларның чаңгызы-даа ийиги курсче шилчивээн.

Колхозчуларның болгаш совхозтар ажылчыннарының агро-зоотехниктиг өөредилгезиниң чыл-бүрү организас чок үстүп турарының кол чылдагааны болза, ол ажылга баш удур белеткелди партия, совет органнар, МТС-тер болгаш совхозтар директорлары, колхозтар баштаар черлери чорутпайн турарында, көдээниң масса чонунуң ортузунга тайылбыр-массалыг, организастыг ажылдарны кошкатканында болгаш ол күрүне үжүр-дузалыг улуг ажыл-хереги чүгле агрономнарның, зоотехниктериниң хереэ кылдыр көргенинде.

Курстарның башкыларын СЭКП райкомнары, колхозтар,баштаар черлери, колхозтарның партия организациялары хынамчалыг шилип албааны-биле кичээлдер сонуургаачыг эвес эрттип, өөредилгениң көргүзүг материалдары ажыглатынмайн турар. Чамдык колхозтарга мергежилдиг очулдурукчуларны таарыштырбааны-биле орус дыл билбес колхозчулар ханы билиглерни чедип албайн турар. Колхозтарның баштаар черлери болгаш партия организациялары үш чыл хуусаалыг курстарны организастап тургузарын кыры-биле эрен гей көрүп, курстарга өөренир колхозчуларның ат-даңзызын колхоз баштаар черииниң хуралынга бадылавайн турар. Ол ышкаш колхозтарның баштаар черлери колхозчуларның өөрениринге таарышкан байдалдарны тургуспайн турарын айтыры чүгүла.

Бо чылдың ноябрь 1-де агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгези эгелеп турар. Бо чылдан эгелээш колхоз кежигүннери агрономнар, зоотехниктер агро-зоотехниктиг курстарга башкылаар. Ол чорук агро-зоотехниктиг курстарның ажылын экижидеринге улуг идигни бээр. Ынды-даа болза, бо чылын колхозтарда агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгези база-ла эрткен чылдардан дээредевейн, организас чок эрттип, чамдык колхозтарда мынчага чедир курстарның кичээлдери эгелевээн.

Ам МТС-тернин, совхозтарның кол зоотехниктери, агрономнары, колхозтарның баштаар черлери, ында партия организациялары агро-зоотехниктиг курстарның дыңнакчыларын четчелеп тургузарынче, оларны мергежилдиг башкылар болгаш очулдурукчулар-биле хандырарынче кол кичээнгейни салыры чүгүла. Оон-биле кады колхозчуларны кичээлдээр оран-сава-биле, чырыткы, өөредилге номнары-биле болгаш саазын, карандаштар-биле хандырар хүлээлгелиг.

Курстарга мурнакчы колхозтарның, совхозтарның ажылының чедишкиннерин болгаш көдээ ажыл-агыйның чаартыкчыларының дүржулгазын өөренирибиле чергелештир мурнакчыларның боттарының илеткелдерин, беседаларын, лекцияларын организастаары эргежок чүгүла. Курстарның дыңнакчыларынга көдээ ажыл-агыйның кинофильмнерин, киножурналдарын үргүлчү көргүзерин организастаар болгаш мурнакчы колхозтарның ажыл-агыйын, чаартыкчыларның дүржулгазын ханы өөренир херек. Ол ышкаш областың болгаш районнарның делгелгелерин курстарның дыңнакчылары бүгү талабиле көрүп, өөренип алырынче кичээнгей салыры чүгүла.

Агро-зоотехниктиг курстарга колхозчуларны болгаш совхозтар ажылчыннарын өөредири— күрүнеиин эң чүгүла хереэ болур. Ынчангаш СЭКП райкомнары, райкүүскомнар болгаш колхозтарда, совхозтарда партия эге организациялары үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстарның ажылының канчаар чоруп турарын боттарының хуралдарынга үргүлчү чугаалажып, оларның ажылын үндезини-биле экижидерин чедип алыр үжүрлүг.

А. БИЧИЖИК,

СЭКП обкомунуң инструктору.

Москва. Владимир Ильич аттыг заводтуң коллективи партияның XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш белеткенин турар. Бүдүрүлгеде чаа техниканы, мурнакчы технологияны, бүдүрүлгениң чаартыкчы методтарын нептередип, бүдүрүлге циклин кызырып турар. Мотор эптеп-чыыр цехтиң чаартыкчы-мастери Е. Г. Шершневтиң эгелекчи чоруун ёзугаар калбарган, бүдүрүлге участогунуң бүрүзүнге техниктиг дешилге дээш шимчээшкин улам-на калбарып турар.

Ол чарыш эгелээнден бээр үш хире ай эрттип турар, шимчээшкиниң киржикчилериниң чогаадыкчы ажылының түңнелдерин ам безин көрүп болур.

Чурукта: мастер Е. Г. Шершнев.
Фото **В. Куновтуу.**
СЭТА-ның фотохрониказы.

Бирги аванс

Тес-Хем районнуң Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артели бо чылын күштүннериниң төлевирин бедик хемчээлге берип турар. Колхозтуң мурнакчы бызаңчызы Адыяа баштайгы авансыга 1295 рубльди болгаш 2686 килограмм тараанны, чылгычылар эштер Чамгын-оол, Нурзакай 962—1039 рубльди болгаш 2639—2748 килограмм тараанны, сүт-бараан фермазының инек кадарчызы эш Балданай 800 рубльди, 2028 килограмм тараанны, хойжу Допуй 897 рубльди, 2013 килограмм тараанны алганнар.

Ол колхозтуң колхозчулары дыка хөй түңнүг авансыны ап, колхозчуларның материалдыг байдалы хүн-бүрү экижип турар.

М. ДАЛАА.

Колхозта туйбу бүдүрүлгези

Сүт-Хөл районнуң «Сталинчи орук» колхозунуң тудуг бригадазы 1953 чылдан эгелеп туйбу бүдүрүп эгелээн. Колхоз бо чылын 62.000 туйбуну белеткээш, 20 ажыг мүң рубльдин орулгазын киирип алган. Колхозчулар туйбу-биле бүрүн хандыртынар аргалыг болган.

Колхоз туйбуга хереглетинер материалдарны чогуур үеэзинде белеткеп тургаш, 1956 чылда 100 мүң туйбуну бүдүрүп үндүрер. Ол чорук бүдүрүлге планын ажыр күүүседир арганы бээр.

М. ЧАРТАК-ХУНА.

ССРЭ биле Бирма Эвилелиниң аразында садыг-экономика харылзааларынга

1955 чылдың июль 1-де ССРЭ биле Бирма Эвилелиниң аразында ат салдынган садыг дугуржулгазы болгаш протоколу ёзугаар бо чылдың октябрь 31-ден ноябрь 18-ке чедир Москвага хандырылга министри Бомин Гаунга баштаан Бирма чазактың садып алыр төлээлери чораан.

Төлээлериниң составынга Бирма Эвилелиниң янзы-бүрү күрүне албан черлериниң төлээлекчилери, оон иштинде Щан күрүнеиин өөредилге министри У И Тип, Бирма чазактың чанында садып алыр эргелелдиң кол контролёру У Сейн, Хлайн, Кья Махатрей, күрүнеиин чазааның парламент секретары Стху У Сейн, Бирманың демир орук эргелелиниң кол инженер-механиги У Ионе Мо болгаш албанның харыысалгалыг кижилери болгаш тускай эртемнигдер—шупту 18 санныг кижи чораан.

Бирма Эвилелиниң чазактың садып алыр төлээлери Совет Эвилелиниң Бирмадан садып алганы рис өртээнге төлевир кылдыр совет дерилгелерге, машиналарга болгаш өске-даа бараанларга чагыгларны кылып бээр дугайында ССРЭ-ниң Даштыкы садыг министерствозу-биле болгаш «Машиноэкспорт», «Технопромимпорт», «Станкоимпорт», «Промсырьеимпорт», «Разноэкспорт», «Разноимпорт», «Союзхимэкспорт» болгаш «Продинторг» деп советтиң даштыкы садыг каттыжышкынныры-биле чугаалажышкыннарны чоруткан.

Чугаалажышкыннарга совет талаадан даштыкы садыгның министри И. Кабанов, даштыкы садыгның министриниң оралакчызы И. Кузьмин, ДСМ-ниң эргелелдер начальниктери эштер Спандарьян, Малов, Трусов, Бахтов, экономика харылзаларының хереэниң талазы-биле кол эргелелдиң начальниги эш Колыбалов болгаш даштыкы садыг министерствозунуң болгаш экономика харылзаларының талазыбиле кол эргелелдиң харыысалгалыг өскедаа ажылдакчылары, а ол ышкаш совет даштыкы садыг каттыжышкынныларының төлээлекчилери киришкен.

Кайы-кайызын найыралдыг бөлчириниң болгаш кады ажылдажылганың байдалынга чедишкинниг доозулган чугаалажышкыннарының түңнелинде Бирма Эвилелиниң чазактың садып алыр төлээлери биле Совет даштыкы садыг каттыжышкыны Совет Эвилелинден Бирмага 20 миллион рубль ажыг түңнүг дерилгелерни, машиналарны болгаш өске-даа бараанларны, оон иштинде чиик болгаш чүк автомашиналарын, орук тудуушкун машиналарын, носостарны, компрессорларны, трансформаторларны, прокатты, кара металлдарны, кабель кылыгларны, цементини, сульфат аммониязын база өске-даа бараанларны бээр дугайында дугуржулгага ат салган.

Оон аңгыда совет даштыкы садыг каттыжышкыны Бирма Эвилелиниң чазааның садып алыр төлээлеринге 13 миллион хире рубль түңге автомашиналарны садарын, а ол ышкаш дерилгелериниң болгаш өске-даа бараанларның чамдык хевирлерин садарын немей саналдаан. Бирманың садып алыр төлээлериниң күзелин ёзугаар ол бараанларны бээриниң кереэзи 1955 чылдың төнчүзүнге чедир Рангунга чардынган турар.

Москвага болган чугаалажышкыннарның үеэзинде Бирма Эвилелиниң чазааның садып алыр төлээлериниң дилээн ёзугаар өлээн хөй үлетпүр черлеринге хереглээр комплект дерилгелерни ССРЭ-ден Бирмага бээр дугайында дугуржулга база чедип алдынган. Бо дерилгелерни бээриниң кереэзи болгаш төлээлериниң күзелин ёзугаар эргежок чугула техниктиг дузаламчы чоокку ийи-үш айларның иштинде Бирмага көрүнер болгаш чардынган турар.

Москвага чораан үеэзинде Бирма Эвилелиниң чазааның садып алыр төлээлери Ленин биле Сталинның Мавзолейинге чораан, бо чылдың ноябрь 7-де Кызыл шөлге болган парадты болгаш демонстрацияны көргеннер, Кремльди көрүп, Москваның солун чүүлдери-биле таныжып, найыслалдың театрларынга болгаш музейлеринге чораннар.

Бирма Эвилелиниң чазааның садып алыр төлээлери Москва хоорайның өлээн хөй үлетпүр черлерин, ылангыя «Красный пролетарий», «Москабель» заводтарны, транспорматор заводун көргүзерин, а ол ышкаш Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезин болгаш Бүгү-эвилелдиң доктаамал ажылдаар тудуг делгелгези-биле таныжарын организастаан.

Бирма Эвилелиниң чазааның садып алыр төлээлериниң даштыкы садыг министерствозу биле болгаш совет даштыкы садыг организациялары-биле Москвага чоруткан чугаалажышкыннары болгаш совет дерилгелерни, машиналарны болгаш өске-даа бараанларны Бирмага бээр дугайында ол чугаалажышкыннарның түңнелдеринде чардынган кереэлер ССРЭ биле Бирма Эвилелиниң аразынга садыг-экономика харылзааларын дең эргелерге болгаш кайы-кайызынга ажыктыг кылдыр моон соңгаар улам быжыктырарынга дузалаар.

Совет Эвилелиниң болгаш Сирий Республиканың аразында садыг база төлелге дугуржулгазынга ат салган дугайында дыңнадыг

Чаа доозулган совет-сирий чугаалажышкыннарның түңнелинде Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Сирий Республиканың аразында садыг база төлелге дугуржулгазынга 1955 чылдың ноябрь 16-да Дамаскиге ат салган.

Дугуржулга ёзугаар Сирия болза Совет Эвилелинге хөвеңни, үстүг үрезинни, үнүш үстерин, курганган чимисти, бобовыйларны, тапкыны, дүктү, алгыны, бүдүмел пөстерин, кылымал торгуну болгаш оон-даа өскелерни дужаар.

Совет Эвилели Сирияга машиналарны болгаш үлетпүр тургузулгаларын, чиик болгаш чүк автомобильдерин, тракторларны болгаш көдээ ажыл-агый машиналарын, кара металлдарның болгаш металл кылыгларның прокадын, химиктиг бараанларны, эм аймаан, дилген материалдарны, саазынны болгаш өске-даа бараан-оон-даа өскелерни дужаар.

ДОСААФ ажылын бедик деңнелче

Армияга, ужар-чүүлге болгаш флотка дузалаарының Бүгү-эвилел эки-тура ниитилелиниң (ДОСААФ) Төп комитединиң пленумунуң шиитпирин ёзугаар ниитилелдиң организацияларында удуртур органнарның өөлчеглиг отчёттары' болгаш соңгулдалары эртип турар. ДОСААФ-тың бүгү организацияларынга — эге организацияларга, республика (автономнуг республикалар) организацияларынга 1955 чылдың төнчүзүнге чедир отчёттар болгаш соңгулдалар болур.

Эрткен соңгулдалардан бээрги ийи чылдарның дургузунда ДОСААФ-тың организациялары партия органнарының удуртулгазы-биле болгаш совет, профэвилел, комсомол организациялары-биле сырый холбаалыг болганы-биле ажылга чогуур чедишкиннерни чедип алган.

Эки-тураның патриотчу ниитилелиниң хүрээлеги хөй катап өскен, оон организациялары дыка быжыккан. Москваның, Ленинградтың, Москва, Свердловск, Новосибирск, Молотов болгаш Челябинск областарының, Украин болгаш Казах ССР-лериниң ДОСААФ организацияларының коллективтери өзүлдениң болгаш организастыг быжыгышкынның соругларын онза чедишкинниг күүседкен. Ол организацияларның саны 2—3 катап улгаткан.

Шеригзилге-спорт ажылы дыка калбарган. Ниитилелдиң белгумнеринде болгаш курстарында, спорт командаларында болгаш клубтарда аныяктарның улам-на хөй массалары шериг билиглерин, радиотехниканы шиңгээдип ап, автомобильди, мотоциклди, шлюпканы башкарып, чазыг чок адып, парашюттуг халыш өөренип ап турарлар. Спорт ажылының хөгжүлдези спорттуң янзы-бүрү хевирлериниң талазы-биле разрядтыг спортсменнериниң санының өзүлдезин болдурган. ДОСААФ-тың хөй-хөй эге организациялары болгаш комитеттери боттарының материал-техниктиг базаларын тургузарын болгаш быжыглаарын чедип алган.

Чер-черде чорудуп турар спорт хемчеглери улам-на массалыг характерлиг болуп бар чыдары кончуг өөрүнчүг. Чижээ, ДОСААФ-тың Москва область организациязы спорттуң шеригзилге-дузалал хевирлериниң талазы-биле бо чылын область спартакиадазын аваангыр болгаш организастыг эрттирген, аңаа ниитилелдиң 200 мүң ажыг кижигүннери киришкен. ДОСААФ-тың Иваново, Харьков, Запорожье база өске-даа область болгаш республика организацияларында шеригзилге-массалыг ажылдың хөй-хөй чижектери бар.

Массалыг камгалал ниитилелиниң шеригзилге-спорт ажылы хүн белген тудум экижип турар. Ынчалзажок ДОСААФ-тың ажылында улуг четпестер эвээш эвес.

ДОСААФ-тың хөй-хөй эге организациялары ам-даа дендии эвээш кежигүннерлиг болгаш организас талазы-биле кошкак. Оон туржук алаан хөй улуг бүдүрүлгелерде безин ниитилелдиң кежигүннериниң саны дыка эвээш. Чижээлээрге, Новолипецкиниң металлургия заводунда ДОСААФ кежигүннери чүгле 117 кижи болуп турар. Ниитилелдиң хүрээлеги көдээ черлерде кончуг оожум өзүп турар. Ынды байдал болза, ДОСААФ-тың чамдык организациялары (Чита, Великие Луки, Карел-Фин, Ульяновск, Новгород болгаш өске-даа) ниитилелдиң хүрээлеин өстүрер талазы-биле багай ажылдап, өөредилге болгаш массалыг көдүрүүшкүнге, шеригзилге-дузалал спортунуң бүгү хевирлерин калбаа-биле хөгжүдеринге таарымчалыг байдалдарны ажылгавайн турары-биле тайылбырлатынар. Эге организациялармың хүрээлеин улам ынай өстүрериниң болгаш оларны организас талазы-биле быжыглаарының ажылы ДОСААФ-тың бүгү комитеттериниң бирги эвлчеглиг сорулгазы болуп келген болгаш болур-даа ужурлуг.

Улус ажыл-агыйынга-даа, армияга-даа улуг ужур-дузалыг чоланчы кадрларны, техниктерни, радистерни белеткээри ниитилелде четпес калбарган. Бир эвес ниитилелдиң организациялары хөй санныг аныяктарны автомобильди, тракторну башкарарынга, моторну хандырып болгаш септеп база радиога ажылдап билириинге өөредир чүве болза, олар чепсектиг күштерге улуг дузаны чедиргени ол болур ийик. Ынчалзажок техниканың тускай эртемнигдерин белеткээриниң чугулазы ДОСААФ-тың чамдык организациялары билбейн турар. Досаафчыларның ортузунга техниктиг билиглерни пропагандалаарын, чоланчыларны болгаш радио кадрларын белеткээрин бүгү хемчеглер-биле күштелдирери эргежок чугула.

Совет аныяктар ужар-чүүл болгаш авиамодель спортунче онза сонуургалдыын илергейлеп турар. Эрткен чылын бистиң парашютчу спортсменнеривис бүгү-эвилелдиң 29 чаа рекордтарын кылганнар, оларны делегей рекордтары кылдыр база бадылаан. Парашют спортунуң талазы-биле ССРЭ-ге бирги чер дээш бүгү-эвилелдиң амгы маргылдааларынга делегейниң үш рекордтары тургустунган. Бүгү-ле дерт официалдыг рекордтар совет авиамоделистерге онаажып турар.

Ынчалза-даа ДОСААФ-тың хөй-хөй организациялары ужар-чүүл болгаш авиамодель спортун хөгжүдеринче чогуур кичээнгейни салбайн турар. Ниитилелдиң чамдык комитеттери парашюттуг халыыр черлерни тудар болгаш ажыглалга киирер талазы-биле ажылды четпес чорудуп турар. Бо чылын авиамоделистерниң бүгү-эвилел маргылдаалары боттарының болдунар аргаларындан куду деңнелге эрткен. Чехословакияга болган улустар аразының авиамоделистер маргылдаазынга ДОСААФ-тың командазы чүгле үшкү черни эллээн.

Амгы үеде ДОСААФ-тың ТК-зы чуртка ужар-чүүл спортун күштелдиреринче угланган хемчеглерни ап турар. Өөредилгениң, белеткелдиң болгаш рекордтуң планнерлерин, авиамодель матералдарын болгаш моторжугаштарны үндүрерин эллээн көвүдедири көрдүнген. Бистиң спортсменнеривис туризмге ажылдазын, агаарга акробаттарны күүсетсин, маргылдааларга киришсин дээш спортчу самолеттарны тударының хемчеглери алдынып турар.

ДОСААФ комитединиң кол сорулгаларының бирээзи болза, курстарда болгаш бөлгүмнерде өөредилгениң шынарын бедидер дээш демисел болур. Чамдык черлерде программны кара-туразы-биле кызырарының, кичээлдерин бөдүүнчүдериниң, алдынган теоретиктиг билиглерни практика-биле быжыктырбазының таварылгалары бар. Чижээ, Омск области чоланчылар курстарын доосканнарның барык-ла деңкезин күравтоинспекцияга шылгалдаларны тудуп шыдаваан. ДОСААФ-тың курстарын болгаш бөлгүмнерин эки белеткелдиг тускай эртемнигдер-биле хандырган, өөредилгениң шынарын бүгү хемчег-биле бедидери эргежок чугула.

ДОСААФ-тың организацияларында өөредилге болгаш спорт ажылын хөгжүдери оларда материал-техниктиг базаның: тирлерниң, спорт бооларының, суг станцияларының, эштир бассейннериниң, парашюттуг халыыр черлериниң, эки деритинген планер станцияларының, ужар-чүүл, далай болгаш автомобиль клубтарының барындан улуу-биле хамааржыр. Сорулга болза, ДОСААФ-тың организация бүрүзүн чогуур материал-техниктиг базалыг болдурарында болур.

1956 чылда ДОСААФ-тың кежигүн дадывырындан эллээн хөй түңнү спорттуң дериг-хереклелдерин тударынче, оларны чепсеглээринче киирер. Ынчангаш ДОСААФ-тың эге организацияларында кежигүн дадывырын хавырарының хереэ эки тургустунган тудум-на материал-техниктиг базага чарыгдалдар улам хөй болур.

Ынчалза-даа ниитилел хереглетинер спортчу дериг-хереклелдерни чүгле болдунуң акша-хөрөңгизи-биле бүрүн кылып ап шыдавас. Акша-хөренги алырының өске үнер дөстерин база дилеп тывары, чер-чер органнарының дузаламчызын алыры эргежок чугула.

Бо чылын сугдан кижилериниң амытынын камгалап алырының талазы-биле чаа, кончуг харыысалгалыг сорулга ДОСААФ-та салдынган. Ол чорук болза, амы-тын камгалаарының станцияларының, таңнылы албаннарының четкизин организастаар талазы-биле улуг ажылды чорударын, эштиринге хереглээр үүлдерни тыптынарын болгаш аңаа чогуур кадрларны белеткээрин ДОСААФ комитеттеринге хүлээдип турар.

Удуртур органнарның отчёттары болгаш соңгулдалары — ДОСААФ-тың амыдыралында чугула үе-чада. Олар ниитилелдиң ажылында бар четпестерни чайладырының, ниитилелдиң хүрээлеин калбартырының болгаш оон эге организацияларын быжыглаарының күчүлүг чепсээ, ажылчы чоннарның, ылангыя аныяктарның ортузунга камгалал ажылын болгаш дузалал спортун улам ынай хөгжүдериниң чепсээ болур ужурлуг.

ДОСААФ-тың отчёт-соңгулдалыг хуралдары болгаш конференциялары бир эвес олар делгеренгей шүгүмчүлелдиң болгаш бот-шүгүмчүлелдиң демдээниң адаа-биле, ниитилелдиң кежигүнериниң бедик идепкейи-биле эртер болза, чүгле ынчан болдунуң ролюн күүседир. Маңаа черчериниң парлалгазы, хана солуннар, а ол ышкаш радио дамчыылгазы биче эвес рольдуг болур. Делгелгелерни кылып, лекцияларны, илеткелдерни, беседаларны организастап, агитация фильмнерин көөрүн болгаш спорт маргылдааларын чорудары чугула. Эрткен соңгулда кампаниязының үеэзинде отчет-соңгулдалыг хуралдар чорударынга ДОСААФ-тың колхоз организацияларынга дузалажыры-биле кедээже хөй-ниитиниң чүс-чүс активчилерин чоруткан. ДОСААФ-тың Москва болгаш Харьков область комитеттериниң дүржулгазын бүгү хемчеглер-биле нептередири чугула.

Шериг албанының хуусаазын эрттирген болгаш запасче халажын чоруткан дайынчылар бо хүннерде бүдүрүлгелерде, колхозтарда болгаш совхозтарда барын турар. Улус ажыл-агыйынче армиядан болгаш флоттан немей 640 мүң кижи эзп кээп турар. Демобилизастаан дайынчыларны камгалал ниитилелинге идепкейлиг ажылдадып киирери ДОСААФ-тың организацияларының эң бирги сорулгазы болуп турар.

ДОСААФ-тың район, хоорай, область комитеттери отчёт-соңгулдалыг кампанияның үеэзинде ниитилелдиң организацияларын удуртур кадрлар-биле быжыглаар ужурлуг, боттарын организацияларның арга-мергежилдиг удуртукчулары кылдыр көргүскен эң эки кадрларны ол ажылга быжыглаары эргежок чугула.

Камгалал-массалыг ажыл—комсомолдуң хан-дамырындан хереэ. Ынчангаш ДОСААФ-тың чаа комитеттеринге хамыктың мурнунда комсомолдуң активчилерин, аныяктарның билдилиг ажылдакчыларын, шериг хереэн билир дүржулгалыг болгаш шалыпкын организакчыларны сүмелээри чугула.

Запасче халажын үнген офицер кадрларны ниитилелдиң организацияларынга удуртур ажылче депшидери чугула, ол дээрге ДОСААФ организацияларының ажылын экижидеринге улуг дуза чедирер аргалыг кайгамчык улуг күш.

Армияга, ужар-чүүлге болгаш флотка дузалаарының Бүгү-эвилел эки-тура ниитилелиниң мурнунга партия биле чазак чугула улуг сорулгаларны салган. Ол сорулгаларны күүседиринче ниитилелдиң бүгү кежигүннерин хаара тудар херек.

Партия органнарының удуртулгазы-биле эртип турар амгы отчёт-соңгулдалыг кампания ДОСААФ-тың күүзүн көвүдериниң болгаш бистиң Төрээн чуртувустуң күчүзүн быжыглаарының хереэнге чаа салыышкынны кылыр ужурлуг. Ол болза, бистиң Коммунистиг улуг партиявыстың ам болур XX съездизинге ДОСААФ оранизацияларының эң эки белээ болур.

В. КУЛАКОВ,

ССРЭ-ниң ДОСААФ ТК-ның президиум кежигүнү.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНГА САЛЫКЧЫЛАРНЫҢ САНЫН УЛАМ ӨСТҮРЕР

ССРЭ хамаатыларының ажаалга кассаларынга салып турар чыыдалыг камналгаларын совет күрүне улус ажыл-агыйын акшаландырарынга угландырып турар. Ол камналгалар социалистиг бүдүүлгени улам ыңай көдүреринге болгаш чуруттуг камгаланыр аргазын быжыдарынга идиг берип турар. Бо акша-хөрөңгилер бистиң Төрөөн чуртувустуң ажылчы чоннарының амыдыралын улам-на бай-шыдалгыр болгаш культурлуг болдурарынга дузалаар.

Социалистиг күрүнеде күш-ажыл-биле тургустунган материалдыг түүлдер бүгү совет улустуң чаагай амыдыралынга ажыглатынып турар. Чоннуң камналгаларының өзүлдезинге таарымчалыг байдалдар тургустунган.

Ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның боттуг ажыл-төлевириниң болгаш колхозчу тараачыннарның орулгаларының өзүлдези, пособиелерге болгаш пенсияларга төлеп турар хөй акша-хөрөңгилер, ажылчы чоннарга халас өөредилгени база медицинаның халас дузаламчызын тыпсын турары болгаш өске-даа түүлдер ажылчы чоннарның материалдыг амыдыралын улам чаагайжыдарынга база чоннуң камналгаларын өстүреринге быжыг суурну тургузуп турар.

Улустуң камналгаларын ажаалга кассаларынга кадагаладыр система бистиң чуртувуста улуг хөгжүделиг болу берген. Бешки беш чылдың эрткен дөрт чылдарының иштинде чоннуң ажаалга кассаларынга салыышкыннары 2,5 катаптан хөй көвүдөөн болгаш 48 миллиард рубль ажып турар.

1955 чылда ССРЭ-ниң күрүне бюджезинге өзугаар чоннуң ажаалга кассаларынга салыышкыннарының оон ыңайгы өзүлдези 10 миллиард рубль болур.

Ажаалга кассаларында боттарының камналгаларын салган хамаатыларның саны 1953 чылдың дургузунда 5 миллион кижиге чедир өскен, 1954—55 чылларда салыкчыларның саны улам өскен.

Сөөлгү он чылдың иштинде бистиң областа чоннуң ажаалга кассаларында шыгжамырларының түүү 14,0 миллион рубльге чедир азы 4,7 катаң өскен. Сөөлгү беш чылда салыкчыларның саны барык ийи катап өскен болгаш 17 муң ажыг кижи болуп турар.

Бистиң чуртувуста чоннуң камналгаларын шыгжаарының системазы салыкчы хамаатыларның хууда эрге-ажыктарын социалистиг күрүненің эрге-ажыктарыбиле дүүштүрүп турар. Ажылчы чоннарының күш-ажылчы камналгаларын ажаалга кассаларынга түр үеде шыгжатыышаан, оон-биле социалистиг тургузуушкунну акшаландырар талазы-биле совет күрүнеге дузалап, ол-ла үеде кассага бодунуң камналгазын шыгжатырганындан немелде ажыкты база ап турар. Совет күрүне ажаалга кассазынга кирген салыышкыннар талазы-биле салыкчыларга салдынган түүнден тускай хуу хевирлиг орулганы азы салыышкынның аайы-биле ойнаашкын хевирлиг орулганы төлеп турар.

Боттарының камналгазын ажаалга кассазынга канчаар дужаап болуруи болгаш кассага акшазын шыгжаткаш, оон кайдыг ажыктыг болурун салыкчылар билип алган турары чугула.

Ажаалга кассазынга акша шыгжадыры кандыг-даа хуусаалар-биле кызыгаарлатынмас. Ажаалга кассазынга акша үр чыткан тудум-на, салыкчыга төлеп бээр орулганың түүү хөй болур.

Хамаатыларга таарымчалыг болурун барымдалаан, ажаалга кассаларынга шыгжадыры-биле хүлээп алыр салыышкыннарны эдээн каш чүүл кылдыр докторлаткан.

Чоннуң ортузунга эң-не нептерөөн салыышкын болза, негегиже чедир деп адаары болуп турар. Бо салыышкынның онзалатынар чүүлү болза, негегиже чедир салыышкын кылдыр ажаалга кассазында салдынган акшаны салыкчы ону кажан кирген үези хамаан чокка, кандыг-даа үеде шуптулуи азы чамдыызын ап болур. Негегиже чедир деп адаар салыышкыннар ажаалга кассазынга шыгжатынып чыткан үезинде ажаалга кассазы салыкчыга кирген түүден чылда 2 хуулу төлеп бээр.

Ажаалга кассалары негегиже чедир салыышкыннардан ангыла далаштыг, дуржулгалыг болгаш ойнаашкынныг салыышкыннарны шыгжаары-биле хүлээп ап турар. Бо салыышкыннар боттарының арызында ылгалыр түүлдерлиг болуп турар. Ажаалга кассаларынга хамаатыларның алды айдан эвээш эвес хуусаада кирип турар далаштыг салыышкыннары шыгжалгага чыткан үезинде ажаалга кассалары салыкчыга чылда 5 хуулу төлеп бээр. Бир эвес салыкчы алды ай хуусаа четпээнде далаштыг салыышкынның бүгү түүнүн азы кезиин ап алыр болза, анда чылдың 3 хуулуг орулгазын төлеп бээр.

Дугуржулгалыг салыышкын дээрге ажаалга кассазы салыкчының күзээнибиле салган акшаны кажан дедир алырын тускай дугуржуп алыры болур. Чижээ, мындыг дугуржулга туруп болур. «Салган акшаны салыкчыга техникум дооскан соонда бээр» азы «салыкчы он сес хар чедерге салган акшаны бээр». Дугуржулгалыг салыышкын талазы-биле салыкчыга чыда 3 хуу хемчээлдиг орулганы төлээр.

Салдынган түүден хуу барымдаалап ажаалга кассаларының хамаатыларга орулга кыдыр төлеп турар салыышкыннардан ангыда ойнаашкынныг деп адаар салыышкыннарны тургускан. Мооң адындан безин алгаш көөрге, салыышкыннарның бо хевири өске салыышкыннардан ылгалып турар. Чүл дээрге, орулганы салыкчылар чылда ийи катап (апрель болгаш октябрьда) болур тиражтардан ойнап ап турар.

Ойнаашкынныг салыышкынның хемчээли сан бүрүзүнүң талазы-биле 10.000 рубльден аппас болур ужурлуг, ындыг болза-даа, салыкчы ойнаашкынныг салыышкыннар талазы-биле эдээн каш саннарны ажыдып алыр эргелиг болуп турар.

Тираж бүрүзүнүң муң саннарынга 25 ойнаашкыннар таваржыр, оон иштинде: 1 ойнаашкын — 200 хуу хемчээлдиг, 2 ойнаашкыннар—100—100 хуу база 22 ойнаашкыннар—55—50 хуу хемчээлдиг таваржыр. Ол болза, чартык чыл дургузунда ажаалга кассазынга шыгжатынып чыткан салыышкынның ортумак артыышкынының хуузу болур.

Хоорайның ажаалга кассаларының салыкчылары болуп турар хамаатылар бажың хөлезинин, телефон эдилели болгаш өске-даа түүлдер дээш төлелгелерни кассада акшазы-биле күүседип болур. Ындыг болган ужурунда салыкчы ажаалга кассазынга тускай даалга бээр, ажаалга кассазы ону барымдалаан, ол кижиниң агар санындан айыткан түүнү үндүр бижээш, салыкчының акша төлээр дээн организациялының агар санынче шилчидер.

Туда акша чок санажылганы касса дамчыштыр ажыглаары салыкчыларга улуг таарымчалыг байдалды тургузуп турар. Чижээ, салыкчылар албан, организация черлеринге төлөөе чогуур акшазын боттары ол черлерге барып турбайн, шилчилгебиле кылып болур.

Чоннуң камналгаларын ажаалга кассаларынга хөй-хөй-биле шыгжадыры калбак тайылбыр ажылдарын чорударындан дыка хамааржыр. Сорулга болза, улустуң камналгаларын ажаалга кассаларынга шыгжаарының ажык-дузалыын чоннуң ортузунга тайылбырлаары, салыкчыларбиле культурлуг болгаш өөлдек харылзааны быжыглаары болур.

В. ЦЫПКИН.

Мурнакчы малчын

Д. Дукур Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг көдөө ажыл-агый артелинге 1953 чылда киргеш-ле 268 өшкүнү ажаары-биле хүлээп алган. Үш чыл дургузунда колхозчу ол 268 өшкүлерни 1102 баш чедир өстүрген. Эш Дукур бодунга быжыглаан малынга 6 тонна сигенни бодунуң күжүбиле белеткеп албышаан, 4 сараат сигенни кажаалап алган. Ол бо чылын 1260 күш-хүнүн ажылдап алган. Ацаа немелде төлевирге 15 анайларны шаңналга берген.

С. ЧАТ.

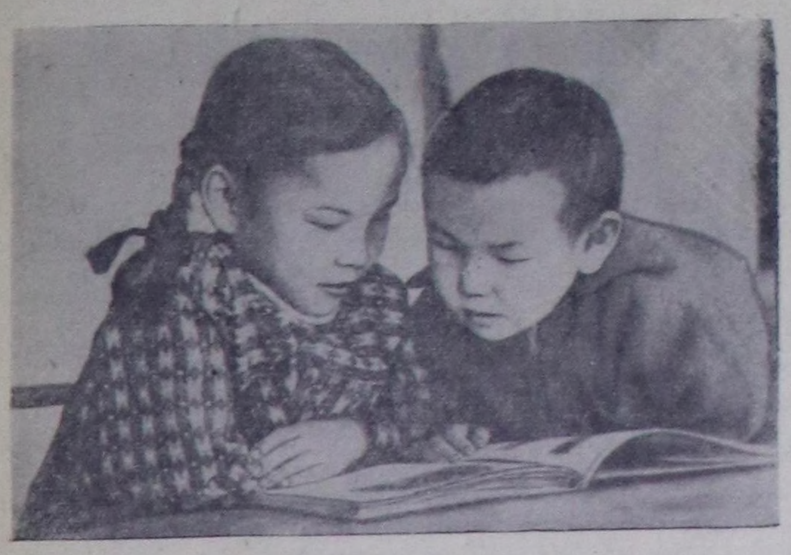

Солун ном деп фотоэтют. Фото С. Феоктистовтуу.

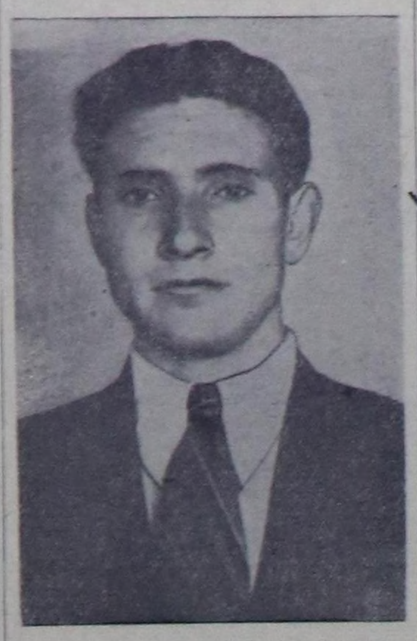

«Кызыл хавак» шахтазының ажылчыны эш Карл Антонович Бауман партияның XX съездизинге алдар кылдыр күш-ажылчы эдлчегде туржуп, ажыл нормазын хүн-бүрү 150—170 хуу күүседип турар. Ону областың хүндүлел самбыразында кирген.

Чурукта: К. А. Бауман.
Фото С. Феоктистовтуу.

Шулукчу С. Есениннің чогаал ажылынга тураскаатган кежээзи

Шулукчу Сергей Есениннің төрүтүнген хүнүнден бээр 60 чыл болганынга тураскаатган чечен-чогаал кежээзин Кызылдың башкы институдунда литература белгүмүнүң киржикчилери бо чылдың ноябрь 19-та, суббота кежээзинде организастап эртиргеннер. Кежээге белгүмүнүң орус, тыва киржикчилери болгаш институттуң башкылары киришкен.

Сергей Есениннің чечен чогаадылга ажылының дугайында делгеренгей илеткелди литература белгүмүнүң удуртукчузу II-ги курстуң студентизи эш Воротникова былган. Эш Воротникова бодунуң илеткелинге С. Есениннің амыдырал-чуртталгазының болгаш чечен-чогаал ажылының дугайын тодаргай чугаалаан.

Башкы институдунуң литература башкызы эш В. Барцевич шулукчу С. Есениннің чечен-чогаал ажылдарының ужур-дузазын база демдеглеп чугаалаан.

Шылгарангай шулукчу Сергей Есениннің чогаалдарының иштинден эдээн каш шулуктерни студентилер номчаан.

Сураглыг шулукчу С. Есениннің төрүтүнген хүнүнден бээр 60 чыл болганынга тураскаал болдурган ол чечен-чогаал кежээзи кончуг солун болуп эрткен.

С. САНДЮ.

ДОСААФ-тың район конференциязы

ДОСААФ-тың Сүт-Хөл район конференциязы болуп эрткен. ДОСААФ райкомунуң ажылының дугайында райком даргазы эш Тюмерековтуң отчёт илеткелин конференция чугаалашкан.

Отчёттуг үениң дургузунда ДОСААФ райкому багай ажылдаанын конференция демдеглээн. Бодунуң кудуку организацияларынга ооң удуртулгазы эксиживээн. Кежигүннерниң үчёду сандаран турган. Ылангыя Бора-Тайга чеди чыл школазында ДОСААФ-тың 48 кежигүнери бар деп санап турган, а херек кырында 18-ле кежигүн бар болган.

ДОСААФ райкомунуң даргазы турган Буулар Доржу хавыртынган кежигүн дадывырын самчыгдап турганы илерөөн. ДОСААФ организацияларының аразынга эрткен кыжын чоруткан боодалга маргылдаазының тиилекчилеринге тыпсыр шаңкал акшаны Доржу хуузунда ажыглаан болган. Райкомнуң ревизия комиссиязы (даргазы Д. Дамдын) ажылдаваан.

Райком ДОСААФ эге организацияларының даргаларының семинарларын-даа, чөвүлел хуралдарын-даа чымыдырбайн турган. Ынчангаш олар кандыг ажыл чорударын билбес турганнар.

ДОСААФ райкому районнуң комсомол, күш-культура болгаш спорт организациялары-биле харылзаа чок ажылдап келгеп. Областың ДОСААФ комитеди ол райкомнуң ажылынга удуртулганы эки хандырбаан.

Конференция илерөөн четпестерни узуткаарынче угланган шиитпирни хүлээп алган.

О. АЛЕКСАНДР.

Аңчыларның чедиишкини

Бай-Тайга районнуң «Дөң-Терек» көдөө ажыл-агый артелиниң хоочун аңчызы 65 харлыг эш Дүктүг-оолга баштаткан аңныыр бригадазы аңнаашкынның баштайгы хонуктарында хөй олчалыг болган.

Бригаданың кежүннери эштер Дүктүг оол, Анаадай, Намзырай олар 3012 рубльдиң өлүүн дужааганнар. Олар 750 диин, 3 киш кеьжин районнуң өлүк белеткел конторазынга дужааганнар.

«Дөң-Терек» колхозтуң аңчыларының бо мурнакчы бригадазы колхозка оон-даа хөй орулганы кирер деп чаа бедик хүлээлгени коммунистиг партияның XX съездизинге алдар кылдыр калбарткан социалистиг чарышка алгаш катап аъттанып каннар.

Х. БАЙКАРА.

Тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң оруу-биле

Герман Демократтыг Республиканың округ советтериниң даргалары эштер М. Мюллериң болгаш В. Гебхардтың мооң адаанда парлатынган материалдары Карл-Маркс-штадт болгаш Эрфурт округтарның ажылчы чоннарының чаа, социалистиг амыдыралдың тургузуушкунунга чедип алган чедиишкиннериниң дугайын чугаалап турар.

Бодунуң туруп келгениниң чедиги чылынче кирген Герман Демократтыг Республиканың өске-даа бүгү округтарының ажылчыннары, тараачыннары, интеллигенциязы тайбын тургузукчу күш-ажылга улуг чедиишкиннерни база чедип алган. Герман Демократтыг Республиканың ажылчы чоннары бергелерни болгаш мооңдактарны ажып эртпишаан, социализмниң үндезиннерин тургузары дээш, герман улустуң бүгү-ле тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг күштериниң чөлеңгижи—боттарының ажылчын-тараачын күрүнезиниң чечектелиишкини болгаш улам ыңай быжыгыышкыны дээш чедиишкиниг демиселди чорудуп турар.

Экономиканың социалистиг хөгжүлдези дээш демиселде

★

Макс МЮЛЛЕР,
Карл-Маркс-штадт округтуң округ совединиң даргазы.

★ ★

Бистиң округувус болза, Герман Демократтыг Республиканың улуг-улуг үлетпүр төптериниң бирөөзи болуп турар. Үлетпүрүнүң машина тудуушкуну болгаш пөс-таавы үлетпүрү дээн ышкаш адырлары ГДР-ниң тургустунарының мурнундала округтуң экономиказынга чугула рольду ойнап турган. Хемнин, хоорайның (амгы Карл-Маркс-штадт) болгаш ооң чоок кавызының үлетпүр кылыглары делегей рыногунга шагдан тура сураглыы-биле ажыглатынып турган.

Делегейниң ийиги дайынының доозулганының соонда бистиң округувустуң ажылчы чоннары үрелип хоозураан үлетпүрну катап тургузуп эгелээн. Фабрикалар бажыңнарының бузундуларының аразындан өртенген болгаш үрелген машиналарны үштүп ап, оларны сөптеп-селип, ажыглалга кирип турган... Баштайгы удаада хөй-хөй специализастаан бүдүүлгелер зажигалка (оттук), аяк-сава болгаш өске-даа ындыг кылыгларны белеткеп кылыр ужурга таварышкан турган. Ынчалза-даа заводтар мурнунда бүдүүп турганы продукцияже, ооң иштинде станоктар, машиналар болгаш бүдүүлгениң өске-даа чепсек-хереклеринин бүдүүрининче чоорту шилчээн. Совет Эвилелиниң хөвеңги эккелгенде пөс-таавы фабрикалары база катап долу күш-биле ажылдап эгелээн.

Үлетпүрүнүң чугула адырларының капиталистерниң болгаш дайын талазы-биле кем-буруулугларның холунга турган улуг-улуг бүдүүлгелерин хавырган болгаш улустуң хуу өнчүзүнге шилчээн. Ам үеде Карл-Марск-штадт округтуң ниити үлетпүр бүдүүлгезинде улустуң үлетпүрүнүң үлүү 85 хуу хире болуп турар. Индустрияның шиитпирлиг адырлары болгаш улуг-улуг үлетпүр бүдүүлгелер ажылчы чоннарның холунда турар.

Кадыг-бергелерни ажып эртпишаан, бистиң округтуң ажылчы чоннары чаа, демократтыг эрге-чагырганың удуртулгазы-биле улустуң үлетпүрүн катап тургускан болгаш бурунгаар шимчеткен. Бир эвес шаанда биске үүрмек болгаш ортумак бүдүүлгелер колдап турган болза, ам Карл-Маркс-штадт округта улуг-улуг бүдүүлгелер хөгжөөн. «Модул», «Гресдремашинен бау», «Май 8», «Германия», «Фриц Геккерт» дээн ышкаш улустуң бүдүүлгелери ам бистиң республикавыстың аар машина тудуушкунунда чугула черни ээлеп турар. Бистиң пөс-таавы фабрикаларывыстың республикага ойнап турар ролюнуң дугайын база ынчаар чугаалап болур. Ам үеде Карл-Маркс-штадт округта бүдүүп турар үлетпүр кылыглары делегей рыногунга база катап чедиишкиннерни чаалап алган.

Ындыг-ла үр эвесте, 1933 чылда делегейниң экономиктиг бризизиниң үезинде, бистиң округувустуң бүдүүлгелериниң бүдүүкчү күчүзүнүң дөрттүң бири хирези ажыглатынып турган. Фабрикаларның болгаш заводтарның хөй кезиин кызыртынган ажыл хүнүнче шилчиткен турган. Мөөң-мөөң ажыл чок кижилер хоорайларның кудумчуларын кезип, тоңап чоруп турганнар. Бөгүн бисте кызыртынган ажыл хүннүг бүдүүлгелер-даа чок, ажыл чоктар-даа чок. Харын бистерде тускай эртемниглер болгаш бедик билиглиг ажылчыннар хөйү-биле чедиишпейн турар.

Ам округтуң бүдүүлгелеринде хөй-хөй хөрөөженнер ажылдап турар, олар деп күш-ажылы дээш эр улус-билё деп ажыл төлевирин ап турарлар. Бисте фабрикаларның болгаш заводтарның бажында мурнакчы интеллигенция-биле чергелештир хоочун ажылчыннар база бар, ол ажылчыннар үлетпүр бүдүүлгелерни ажылчы чоннарның эрге-ажыктарына дүүштүр удуртун шыдаарын ажыл-херек кырынга көргүскеннер.

Бүдүүлге чөвүлел хуралдарынга болгаш экономика конференцияларынга ажылчы чоннар бедик идепкейин көргүзүп, бүдүүлгени экижидер, күш-ажылдың чаа методтарын ажыглаар талазыбиле хөй саныг саналдарны кирип турарлар.

1952 чылдың августа, Карл-Маркс-штадт округтуң тургустунуп турар үезинде биске чүгле алды көдөө ажыгагыйының бүдүүлге кооперативтери турган. Ам үеде оларның саны 282 болуп турар. Бистиң округувуста көдөө ажыл-агый бүдүүлгезинде социалистиг секториуң үлүү республиканың өске округтарынга бодаарга кудузу шын. Чылдагааны болза, коллективтиг күш-ажылдың артык күштүүнге ажылчы тараачыннарны четпес бүзүреткенивисте болур. Бистиң округтуң даглыг районнарынга ажылчы тараачыннар улуг эвес чер шөлдүг болуп турар байдал маңаа билдингир рольду ойнап турар. Маңаа бир гектар, харын оон-даа эвээш шөлдүг тараачын ажыл-агыйга ховар эвес таваржып болур. Шак ындыг хензиңийне ажылагыйларны каттыштырары улуг бергелерлиг болуп турар. Ындыг турза-даа, округтуң көдөө ажыл-агыйы ниитизи-биле багай эвес хөгжүп турар деп чугаалап болур. Чер ажылы эки байдалдыг болгаш мал ажылын хөгжүдериниң планы чедиишкиниг күүсетинип турар. Бөгүн ажылчы тараачыннарның орулгазы шаандагы капиталистиг үеден дыка бедик.

Ам ажылчы тараачыннарның өөлдары болгаш уруглары дээди өөредилге черинге өөренип болур, оларның билиг чедип алырынга бүгү-ле эргежок чугула чүүлдерни берген. Округтуң политиктиг болгаш культурлуг амыдыралынга тараачыннар улам-на идепкейлиг киржип турар.

Оберецгебиргте турар Аннаберг, Мариенберг, Ауэ, Шварценберг болгаш өскедаа районнар шаанда Германияның эң-не ядыы районнары турган. Ам, улус-эргечагырганың үезинде ол районнар ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалының талазы-биле республикада эң бай районнар апарган, харын бүгү Германияда бай районнар апарган деп хөөрем чокка чугаалап болур.

Бистен үргүлчү айтыргылаар: «Округтуң экономиктиг хөгжүлдезинин ындыг чедиишкини чүүнүң ачызында болганы?»

Бирги өөлчегде Карл-Маркс-штадт округтуң ажылчыннарының алдар-хавыязы-дыр, олар капиталистиг хемдикчилергге улур, бүгү ажылчы чоннарның амыдыралчы эрге-ажыктары дээш демиселге алдарлыг чаңчылдарлыг.

Ийиде, бистиң совет өөнүктеривистиң ооң иштинде дайын доозулганының бирги хүнүнден эгелээш бистерге үргүлчүүнүң улуг дузаламчызын көргүзүп келген Совет Армияның офицерлериниң болгаш солдаттарының алдар-хавыязы-дыр. Совет ажылчыннарның болгаш тараачыннарның күш-ажылының мурнакчы методтарын калбаа-биле ажыглап турар ол бүдүүлгелериниң болгаш ажыл-агыйларның коллективтери бисте эң улуг чедиишкиннерни чедип алганы таварылга эвес.

ГДР-ни быжыглаарынга бистиң салыышкынывыс

★

Вилли ГЕБХАРДТ,
Эрфурт округтуң совединиң даргазы

★ ★

Бүгү Герман Демократтыг Республикадагы Эрфурт округта ажылчыннар, тараачыннар болгаш интеллигенция бистиң күрүненвистиң бирги беш чыл планын чедиишкиниг күүседир дээш демиселди чорудуп турар.

Герман Демократтыг Республиканың догуннан келгениниң чедиги чылында Социалистиг чаңгыс аай партияның удуртулгазы-биле бистиң округ экономика болгаш культура амыдыралының бүгү-ле адырларының талазы-биле улуг чедиишкиннерни чедип алган.

Округта колдуу чоннуң өнчүзү болуп турар үлетпүр улуг чедиишкиннерни чедип алган. Бүдүүлгениң чепсек-хереклеридин, а ол ышкаш калбак хереглелдиң бараанарын бүдүүрери дыка өскен. 1950 чыл-биле деннээрге үлетпүр продукциязының ниити хемчээли 185 хуу ажыг улгаткан.

Үлетпүр хөгжүлдезинге чедип алдынган чүүлдериниң дугайын бистиң улуг-улуг бүдүүлгелеривистиң ажылы көскүзү-биле хереченлер турар. Эйзенах хоорайда совет инженерлериниң дузазы-биле катап тургустунган автомобиль заводунга бүдүүп үндүүүшкүн 1950 чылдан 1954 чылдың төнчүзүнге чедир 238 хуу өскен. Нордхаузенде трактор заводу ол-ла үениң дургузунда продукция бүдүүп үндүүүшкүнүн беш ажыг катап көвүдеткен. Чадагтергелер бүдүүүшкүнү чылда 15 мундан 100 ажыг муң чедир өскен.

1950 чылда бистиң округка социалистиг секторнуң үлүү үлетпүрүнүң бүгү ниити продукциязының 74,5 хуузу болуп турган. Ам үеде социалистиг үлетпүр округтуң үлетпүр продукциязының 82,5 хуузун берип турар.

Улус эрге-чагыргазының үезинде бистиң көдөөвис бодунуң арын-шырайын үндезини-биле өскерткен. Чер реформазының болгаш юнкер ажыл-агыйларны узуткаанының түүнелинде бистиң округтуң кезии болур Тюрингияның шаандагы черинге 69 муң тараачыннар, ооң иштинде үш муң хире өске черлерден көжүп келгеннер черни алган.

Ам үеде бистиң округтуң көдөө ажыл-агыйы — ол колдуунда үүрмек болгаш ортумак тараачын ажыл-агыйлар болуп турар.

Улуг помещиктерниң хөрөңгизин хавырганының соонда округка күрүненің 38 черлери тургустунган, оларның эрезинде ам бүгү-ле ажыктыг чер шөлдериниң 2,4 хире хуузу кирип турар.

1952 чылдан эгелээш Эрфурт округтуң ажылчы тараачыннары көдөө ажыл-агыйының бүдүүлге кооперативтеринге каттыалып эгелээннер. Ол чорук болза, көдөөгө ажылчын ангының чөлеңгижи болур машина трактор станцияларының ол үеде тараачыннарга боттуг дузаламчыны көргүскеннинің ачызында болдунган. Ам бистиң округта 35 машина-трактор станциялары бар. Ол МТС-тер 1.785 тракторларлыг, 88 комбайннарлыг, улуг машина болгаш септелге парктарлыг. Бүгү көдөө ажыл-агый ажылдарының 40 хире хуузун машина-трактор станцияларының дузаламчызы-биле чорудуп турар. Бистиң округта 338 бүдүүлге кооперативтери бар, олар 10 муң ажыг тараачыннарны болгаш көдөө ажыл-агый ажылчыннар чораанларны каттыштырып турар. Бүдүүлге кооперативтери 47 муң гектар черлиг, ол болза, округтуң бүгү-ле көдөө ажыл-агыйга ажыктыг шөлүнүң оннун бир хирези болуп турар.

Бүдүүлге кооперативтериниң ажылынга бергелер биске турган болгаш ам-даа бар. Бистиң тараачыннарывыста улуг ажыл-агыйны удуртур талазы-биле дуржулга четпес. Ындыг турза-даа, бүдүүлге кооперативтери ам безин коллективтиг улуг көдөө ажыл-агый бүдүүлгезиниң артык күштүүн бүзүреллин-биле көргүзүп турар. Чүгле чаңгыс чижектен көргүзейн. Эртем методтарын ажыглаанының ачызында бистиң бүдүүлге кооперативтериске бир инектен сүт саалдазы үргүлчү көвүдеп турар. Квартал дургузунда бир инектен сүт саалдазы округка ортумаабиле 671 килограмм болган. Оон-биле кады бүдүүлге кооперативтеринге бир инектен ортумак саалда 733 килограмм болган, а хуу ажыл-агыйларга 634 килограмм болган.

Бистиң округувус тускай хевирлиг тудуг шөлдүг. Бирги беш чылдың дургузунда биске 135 муң дөрбелчин метр ниити шөлдүг, үш чартык муң ажыг квартиралар, ийи он ажыг ниити билигниң школалары, хөй санныг культура бажыңнары, поликлиниктер, көдөө амбулаториялар, дыштанылга бажыңнары, чүс-чүс чаа спорт шөлдери туттунган. Округта Европада туберкулёз эмнээр эң улуг комбинат, хөй-хөй чаа эртем институттары, дээди өөредилге черлери болгаш тускай эртемниң училищелери тургустунган.

Бистиң улустуң төлөөлел черинде хөй-хөй муң ажылчыннар, ажылчы тараачыннар болгаш интеллигенция хаара туттунган. Округ, хоорайлар болгаш районнар хуралдарының доктаамал комиссияларында ажылчы чоннарның хөй санныг төлөөлери ажылдап турар.

Ажылчы чоннарның, а ол ышкаш күрүне албан черлериниң болгаш профэвилел организацияларының чалаанын өзугаар бистиң округка Барыын Германиядан төлөөлер үргүлчү кээп турар. Олар бистиң демократтыг күрүневистиң тургузуушкунунда чедиишкиннерни болгаш ооң хамаатыларының үзүктел чок өзүп турар чаагай байдалын карза-биле көрүп турарлар. Олар бистиң культура болгаш социал албан черлериви сти, национал культураның эртинезин камгалаарының болгаш улам ыңай хөгжүдериниң дугайында сагыш салыышкынны магадап турарлар.

Бистиң хоорайларывыстың болгаш суурларывыстың чүс-чүс муң ажылчы чоннары боттарының маадырлыг күш-ажылыбиле ГДР-ниң экономиктиг күчү-шыдалын быжыглап, улустуң чаагай байдалын бедидип турар. Хөй-хөй бергелерни ажып эртпишаан, Эрфурт округ ажыл-агыйының болгаш культураның бүгү-ле адырларынга чаа-чаа чедиишкиннерже бар чыдар.

Бистиң чаа боттуг чүүлүвүс болза, келир үедеги Германия кандыг болур ужурлугул деп айтырыгга шак ынчаар хүннүңне харылап турар. Ол Германия чүгле ажылчыннарның болгаш тараачыннарның Германиязы, демократияның болгаш тайбының Германиязы болур.

Бистиң ажылчын-тараачын күрүневисти тургузарынга боттарының сүмелери-биле, боттарының дуржулгалары-биле бистерге дузалаан совет өөнүктерни бөгүн өөрүшкүбиле сактып турар бис.

Герман Демократтыг Республика — чаа, тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг Германияның быжыг үндезини.

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Женева чөвүлел хуралының доозулганын холбаштыр Берлинге болган митинг

О. Гротевольдуң чугаазы

БЕРЛИН. Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Женевага чөвүлел хуралының доозулганы-биле холбаштырган ажылчы чоннарның митингилери ноябрь 18-те Берлинниң демократтыг секторунуң чамдык районнарынга болган.

Герман Демократтыг Республиканың күрүнениң болгаш партияның удуртукчу ажылдакчылары, премьер-министр О. Гротеволь, премьер-министриң оралакчызы Г. Лох, Германияның Социалистиг чаңгыс аай партиязының Төп Комитединиң секретарьлары Г. Циллер, П. Вандель, А. Норден, а ол ышкаш өске-даа удуртукчу ажылдакчылар чүве чугаалаанар.

Карл Либкнехт аттыг трансформатор заводунуң коллективиниң мурнунга чүве чугаалаан, премьер-министр О. Гротеволь улустар аразының чугула айтырыгларының талазы-биле Герман Демократтыг Республиканың туружун характерлеп чугаалаан. Европага дүшкүүрлүг чоруктарның үргүлчүлээрин эвес, НАТО-нуң политиказының үргүлчүлээрин эвес, харын Европаның айыыл чок чоруун хандырарын күзеп турар бис деп ол чугаалаан. Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралынга Совет Эвилелиниң Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң системазын тургузарынче база Германияның катап каттыжыышкынын чедип алырынга дузалаарынче угланган саналын бистер долузу-биле деткип турар бис.

Ниити-герман соңгулдалар дугайында айтырыгга хамаарыштыр О. Гротеволдуң демдеглээни болза, париж дугуржулгалары чардынганының база Барыын Германияның күштелген ремилитаризациязы эгелээнинин соонда хостуг соңгулдаларны чорударынга шаптыктыг моондактар тургустунган. Париж дугуржулгалары хевээр артар ужурлуг, а бүгү Германия НАТО-га кирген турар ужурлуг, база ол негелделерге хостуг соңгулдалар чорутунган туруп болур деп барыын талакы күрүнелер Женева чөвүлел хуралынга медеглээннер. Ол болза, 1933 чылда болган соңгулдаларның үезинде ышкаш хөгжүлде-дир ийин. Ындыг хамчыктыг хөгжүлдениң катап болурун немец улус күзеп турар бе ынчаш? Ынчангаш, ындыг соңгулдалар немец улустуң эрге-ажыктарынга дүүшпес деп чүве шупту кижилерге билдинген турар ужурлуг. Ынчалза-даа бистер Европага айыыл чок чорукту хандырып, НАТО-ну узуткап, Барыын Германияны ремилитаризастаарын соксаткан турунда хостуг соңгулдаларны чорудун болур деп туржуп турар бис. Германияның тайбың катап каттыжыышкынын чедип алырынга: Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң системазын организастаарының дээди оруктарның база немецтериниң аразынга чоокшулажыышкынының иштики оруктарының баштайгы үндезин сүүрларын тургузары эргежок чугула деп О. Гротеволь онзалап демдеглээн. Ынчангаш бистер: «Немецтер чаңгыс столче!» деп лозунгуну идип үндүрерин үргүлчүлээр бис деп ол чугаалаан.

Европага тайбыңны камгалаары болгаш быжыглаары дээш чаңгыс аай, тайбыңга ынакшылдыг болгаш демократтыг Германия дээш демиселге немец улустуң бүгү күштерин сырый каттыштырарынче бистиң бүгү күженишкинивисти углаар ужурлуг бис деп Гротеволь медеглээн.

(СЭТА).

Индий Республика. Индияның хөгжүлдезинин бирги беш чыл планының күүселдезинге холбаштырган делгелге Делиде ажыттынган.

Чурукта: Индияның көдээ ажыл-агыйының болгаш ус-тывыш үлетпүрүнүң чедишкиннериниң дугайын көргүзүп турар салбырда көрүкчүлер.

Индияның информация бюрозунуң фотозу.

Индияда демир орук транспортунуң хөгжүлдези

ДЕЛИ. Индияның чоокта чаа Делиге ажыттынган үлетпүр делгелгези Индияның демир орук транспортунуң хөгжүлдезин көргүзүп турар. Ук делгелгеде Читтаранджанда паровоз тудуунуң заводунуң болгаш Перамбурда вагон тудуунуң заводунуң макеттерин көргүскен. Ада-чурттуң паровоз-тарының болгаш вагоннарының бүдүрүлтези чурттуң шимчээр составка хереглелин хандырар арганы берген турар.

1954—1955 ажыл-агый чылында демир оруктарның эрттирилгелиг аргазы ооң мурнундагы чылдан 8 хуу өскен.

1953—1954 сан-хөө чылында Индияның демир оруктарының ниити чүк саарылгазы 98 миллион тонна болган. 1954—1955 чылда ол 9 хуу көвүдээн. 1955—1956 чылда ол 120 миллион тонна болур, тодаргайлаарга ооң мурнундагы чылдың деннелинден 12 хуу бедир.

Бирги беш чылдың планын ёзугаар Индияның шимчээр составының паркын улгаттырарынга 2,5 миллиард рупий чарыгдатынган турар, ооң түннелинде индий демир оруктарның шимчээр составынга 2 муң ажыг паровозтар, 5800 пассажир вагоннары болгаш 60 муң чүк вагоннары неметинген турар.

(СЭТА).

Болук совет геологтарның Индияда барганы

ДЕЛИ. «Хиндустан стандард» солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, ноябрь 18-те Делиге болук совет тускай эртемниглер чеде берген. Олар чурттуң нефть курлавырларын тыварының айтырыгларының талазы-биле Индияның чазаанга консультация бээрлер.

(СЭТА).

Голландия биле ССРЭ аразында культура харылзааларын быжыглаарының айы

ГААГА. Голландияда «Нидерланды — ССРЭ» ниитилелдиң эгелекчи саналы-биле Голландия биле ССРЭ-ниң аразында культурлуг харылзааларны быжыглаарының айы чоруп турар.

Ийи чурттарның аразында эртем, культура болгаш спорт төлээлери солужары күштелгени-биле холбаштыр бо чылын культурлуг харылзааның айы Голландияда онза сураглыг болуп турар. Бо чылын Совет Эвилелиниге агрономнарның, эмчилериниң, чечек тарыкчыларының элээн каш голланд төлээлери, база ол ышкаш туристер бөлүү чораан. Ам ССРЭ-де голланд спортчулар — сугга эштириниң мастерлери аалдан чоруп турар. Өске талазында, бо чылын Голландияга хөй совет эртемденнер, артистер, тудугжулар, архитекторлар, эмчилер, спортчулар чораан. Бо үеде ында совет опера артистери П. Лисициан, И. Бугаев, Л. Лобанова-Рогачева база ол ышкаш пианист А. Дедюхин улуг чедишкинниг оюн көргүзүп турарлар.

Совет сценаның мастерлериниң киржилгези-биле «Евгений Онегин» деп операны көөрү, совет артистериниң концерттери, совет фильмнериниң көргүзүү, совет чечен чогаал болгаш эртем литературазын тайылбырлаары, Совет Эвилелиниң дугайында лекциялар номчулгазы айның программында кирип турар.

Ноябрь 14-те Амстердамның концерт залдарының бирээзинге П. Лисицианның болгаш Л. Лобанова-Рогачеванның концерти болган, ону пианинога А. Дедюхин үдээн. Концерт улуг чедишкинниг эрткен. Амстердамчылар совет артистерге чылыг байыр чедирип турган. Голландияда сураглыг болуп турар хоочун ырны голланд дылга Лисицианның күүсеткенин олурушканнар уламчылаашкыныг адыш час каашкыннар-биле уткаан.

Голланд солуннар культурлуг харылзааның айынга улуг кичээнгейни салып, ол дугайында тодаргай дыңнадыларны парлап үндүрген. Ай-биле холбаштыр Совет Эвилелинде чоруп турар хемчегларни демдеглеп турар. Чижээ, «Алгемейн дагблад» солуннуң бижип турары болза: «Бо хүннерде Голландия дугайында Москвага хөйну билип ап болур. Лекциялар, концерттер, радио дамчыдылгалары болгаш делгелгелер Голландияның амыдыралының дугайында болуп турар». «Голландия биле ССРЭ-ниң аразында культурлуг харылзааларны быжыларының айы,—бистиң шуптувуска өөрүшкүлүг болуушкун болуп турар» деп «Нидерланды — ССРЭ» ниитилелдиң президентизи чогаалчы Тойн Фе Фрио СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга медеглээн.

Удур-дедир таныжылганы болгаш санал-онал солужарын калбартыры, ылаңгыяда голланд улусту совет культура-биле улам ханы таныштырары ийи улустуң аразында найыралдыг харылзааларны быжыдарының хөрөөнге, улустар аразының дүшкүүрлүг байдалын улам ыңай кошкадырының хөрөөнге бараан болур деп чүвеге идегээр бис».

(СЭТА).

Кыдаттың көдээзинде кооперативтер өзүлдези

ПЕКИН. Көдээ ажыл-агыйны кооперастаар дээш шимчээшкин Кыдаттың көдээзинде калбарып турар.

«Женьминьжибао» солуннуң дыңнаткынын ёзугаар алырга, Шаньси можуда сөөлгү үениң дургузунда көдээ ажыл-агыйның 15900 ажыг чаа бүдүрүлге кооперативтерин организастаан. Ам ол можуда 47 муң кооперативтер бар, ында бүгү тараачын ажыл-агыйларның 63,4 хуузу кирип турар. Гуйчжоуда 31 муң ажыг, а Цзянсуда 111600 чаа кооперативтерни тургускан.

(СЭТА).

Кыдатта ийиги трактор заводун тударынга белеткел

ПЕКИН. Кыдатта Лоянның районунда баштайгы трактор заводунуң тудуушкунубиле чергелештир Таньцзин хоорайга база бир трактор заводун тударын белеткеп турар. Ону машина тудуунуң ийи заводтарының суурунга тургузар.

Ийиги трактор заводунга немей эргежок чугула дериг-херекселдерни Совет Эвилелинден алыр деп «Женьминьжибао» солун айыткан.

(СЭТА).

Болгария биле Бирма аразында дипломаттыг харылзааларны тургусканы

СОФИЯ. Болгар болгаш бирма чазактарның аразында чугаалажыышкыннарның түннелинде Болгарияның Улус Республиказының болгаш Бирма Эвилелиниң аразында дипломаттыг харылзааларны тургузар дугайында болгаш элчиннер эргелиг дипломаттыг төлээлекчилер солужар дугайында дугуржулга чедип алдынганын солуннар дыңнадып турар.

(СЭТА).

Англи ажылчы чоннарның амыдыралының баксыраашкыны

ЛОНДОН. Күш-ажыл министерствозунуң чарлааны тускай саннарны ёзугаар алырга, Англияда аъш-чем өртектери улгадып турар. Чижээ, бо чылдың октябрьда янзы-бүрү өртектерниң даңызы 152 пунктуларлыг болуп, рекордчу деннелге четкен. Ол чорук болза, 1947 чылдың июнь-биле деннээрге өртектерниң ортумаа-биле 52 хуу өскенин көргүзүп турар.

Бо өзүлде болза, колдуунда аъш-чем продуктуларының: саржагның, күш чуургаларының, хаван эдинин, быштактың болгаш өске-даа бараанларның өртектери бедээнинин уржуундан болган деп күш-ажыл министерствозунуң дыңнадылында демдеглеп турар.

Бүдүрүлге ээлериниң кончааларынын дүрген өзүлдези база харугда болуп турар деп англи профөвилелдери болгаш чамдык хөй-ниити организациялары айтып турар. «Файненшл таймс» солуннуң парлааны медээлерни ёзугаар алырга, 2171 үлетпүр бүдүрүлгелериниң чарлатынган кончаалары 1955 чылдың 10 айларының дургузунда ооң мурнундагы отчёттуг үениң деннелинден 12,3 хуу өскен.

Шеригниң улуг чагыгларын кылып турар үлетпүрнүң адырларында бүдүрүлге ээлериниң орулгазы онза өскен.

Аъш-чем өртээнин өзүп турарының түңнелинде болуп турар амыдырал деннелинин кудулап турарынга харыы кылдыр англи ажылчы чоннар ажыл төлевирин бедидер дээш демиселди күштелдирип турар. Ажылчыннарның, албан-хаакчыларның ажыл төлевирин бедидер дугайында негелделерни 7 миллион хире ниити кежигүннерлиг он-он профовилелдери идип үндүргеннер. Күш-ажыл министерствозунуң тускай органы «Министри оф лейбор» солуннуң медээзин ёзугаар алырга, 1955 чылда ажыл соксадыышкынының дыка өзүлдези болган. Бо чылдың тос айларының дургузунда ажыл соксадыышкыннарының саны 1954 чылдың ол-ла үениин деннели-биле алырга, 1481 турганыңдан 1778 чедир көвүдээн. Ажыл соксадыышкыннарынга 553400 кижи (эрткен чылдың 9 айларының дургузунда ажыл соксадыышкыннарынга киришкен 377700 кижиге удур) киришкен.

(СЭТА).

Пакистанда аъш-чем байдалының дорайтаашкыны

КАРАЧИ. Сөөлгү айларның дургузунда чурттуң улуг можузу болур Чөөн Пакистанга аъш-чем байдалының үзүктел чок дорайтаашкыны болган. Бо чылын болган чаъстыг шуурганнарның болгаш күштүг үерлээшкиннерниң уржуунда рис тарылгазы болгаш аъш-чемниң өске-даа культураларының тарылгалары турган кончуг улуг шөлдер чок кылдынган.

Тус черниң парлалгазындан билдинип турарын ёзугаар алырга, Чөөн Пакистанның найыслалы Деккеде ам үеде аъш-чемниң кол продуктузу болур рис тып алыр аргажок болуп турар. Көдээ районнарда байдал оон дора.

Эң-не чугула айтырыгларны шиитпирлээр аргазы чок чазакты хөй-ниити ажыыбиле буруудадып турар. «Морнинг ньюс» солуннуң дыңнадып турары болза, ноябрь 17-де Деккеге чазактың аъш-чем политиказынга удурланган массалыг чыскаал болган, анаа хоорайның муң-муң чурттакчылары киришкен. Чөөн Пакистан можуның чазаанның амгы составының дүжерин негээн лозунгуларны олар тудуп алган чоруп турганнар. Митингиге чүве чугаалаан Чөөн Пакистанның улустуң эвилелиниң партиязының чингине секретары Шейх Муджибур Рахман чазактың «шинээ чок аъш-чем политиказын» буруу шапкан болгаш айтырыгларны чугаалажып көөрүбиле болгаш чугула хемчегларни алырыбиле хоойлу үндүрер хуралды доп-дораан чыылдырарын негээн.

(СЭТА).

«Сиамникон» солун Таиландының экономиктиг бергедээшкиннериниң дугайында

БАНГКОК. «Сиамникон» солун Таиландының экономиктиг бергедээшкиннерин чугаалавышаан, ол бергедээшкиннерниң үнүп турар чылдагааны болза, рис садарының рыногунуң кызырлып турарында деп айтып турар.

Чаа чылда бистиң ризивисти садыглаар четчир санныг рыноктар тып шыдавас деп чүве бисти дыка дүүредип турар, чүге дээрге статистиктиг медээлер-биле алырга Японияда ристиң дүжүү таарымчалыг боолуп, оон ашгыда Япония ристи Каттышкан Штаттардан садып ап турар; чаа чылда Япония Таиландыдан ристи эвээшти садып алыр апаар деп солун бижип турар.

Бо айтырыгны шиитпирлээр хемчегларни алырынче, чаа рыноктарны тыварынче азы рис бээриниң дугайында узун хуусаалыг дугуржулганы кылырынче «Сиамникон»солун чазакты кыйгырып турар.

(СЭТА).

Турцияда муниципалдыг соңгулдаларның түңнелдери

АНКАРА. Ноябрь 13-те Турцияга болуп эрткен муниципалдыг соңгулдаларның түңнелериниң дугайында юстиция министерствозунуң тускай дыңнадыын солунларга парлаан.

Дыңнадыгда айтып турары болза, үш миллион 877987 соңгукчулардан бадылаашкыннарга 1461216 кижи азы 37,72 хуузу киришкен.

Бүгү муниципалитеттерге 11807 депутаттар соңгутурган. Демократтыг партиядан 8748 депутаттар (74, 64 хуу), тараачын партиядан 262 депутаттар (2,23 хуу) соңгутурганнар. Хамаарышпастар муниципалитеттерге 2705 олуттарны азы 22,99 хууну алган. Улустуң-республиканчы партиязыдан 17 депутаттар соңгутурган азы 0,14 хуу.

Улустуң-республиканчы партиязы соңгулдардан өйталаанын мурнунда дыңнаткан турган. Ынчалза-даа, чамдык районнарга улустуң-республиканчы партиязының кежигүннери соңгулдаларга хамаарышпастар кылдыр киришкеннер.

(СЭТА).

Шыдыраа талазы-биле областың бирги чери дээш маргылдаа

Эрткен дыштанар хүнде облпотребсоюзтуң клубунга шыдыраа талазы-биле областың бирги чери дээш маргылдаанын ажыдыышкыны болган.

Ук маргылдаада Кызыл хоорайдан: 1954 чылда областың шыдыраа талазы-биле чемпиону Хомушку (облоно), 1955 чылда Кызыл хоорайның шыдыраа талазы-биле чемпиону Ламаш-оол (башкы институту) база Аранчын (эртем-шинчилел институту) болгаш Беркович (областың харылзаа эргелели) олар киржип турарлар. Ол ышкаш районнардан: Даваа (Каз-Хем), Магарам (Улуг-Хем), Калинин (Кызыл район), Сафронов (Чаа-Хөл), Чүлдүм (Чөөн-Хемчик), Братчиков (Бай-Тайга) болгаш өскелер-даа киржип турарлар.

Маргылдаанын ол хүнгү бирги салыышкыннарында Ламаш-оол — Даваа, Магарам — Чүлдүм, Калинин — Сафронов, Хомушку — Братчиков, Беркович — Аранчын олар ойнааннар. Ооң түңнелинде Хомушку, Ламаш-оол, Аранчын, Магарам олар бир-бир саннарны алган, а Калинин биле Сафронов хайым болганнар.

Шыдыраа талазы-биле область маргылдаазы ам-даа каш хонук үргүлчүлээр.

К. СЕДИП.

Редактор Д. О. БЕГЗИ

Польша Улус Республикада. Варшавада чурталганың улуг тудуушкуну чоруп турар. Чаагайжыдыр туттунган чурталга бажыңнары, культура болгаш амыдыралың албан черлери туттунуп турар. Чыл санында варшавачылар чаа бажыңнардан муң-муң квартираларны ап турарлар.

Чурукта: Муранов районда чурталганың чаа бажыңы. Ындында бараны көстүп турар—И. В. Сталин аттыг культура болгаш эртем Ордузу.

Польшаның төп фотоагентилелиниң фотозу.

КУДР-нуң Даштыкы херектер министриниң медеглели

ПХЕНЬЯН. Корей айтырыгны Каттышкан Нациялар Организациязында чугаалажып турары-биле холбаштыр Корей-Улус Демократтыг Республиканың Даштыкы херектер министри Нам Ир дараазындагы медеглелди кылган:

Каттышкан Нациялар Организациязында корей айтырыгны чугаалажып турарынга КУДР-нуң чазаанның төлөөлекчизи киржир арганы тыпсырын 1955 чылдың октябрь 31-де Корей Улус-Демократтыг Республиканың чазаанның даасканын ёзугаар дилээн мен. КУДР-нуң чазаанның ук дилээн хөй-хөй күрүнелер деткээн турбуже, ол дилег чөптүг эвес туруштун ужурундан хандыртынмаан болгаш КНО-нуң Кол Ассамблеязының политиктиг комитединде корей айтырыгны чаңгыс талалыг чугаалажып турар-дыр.

Ындыг янзылыг хөделишкиннер чүгле КНО-нуң кол сорулгаларынга дүүшпейн турар болгаш ооң Уставын үреп турар эвес, харын Женеваның сагыш-бодалынга база дүүшпейн турар деп санап турар мен, ынчангаш ооң-биле холбаштыр чүгле сеткил хараадаашкынын чугаалап болур мен. Корей айтырыгны чугаалажырынга КУДР-нуң төлөөлекчилериниң киржилгези чокка чөптүг шиитпирни хүлээп ап шыдавас.

Корей айтырыгны чөптүг шиитпирлээри чүгле корей улуска ажыктыг эвес, харын улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын кошкадырының болгаш бүгү делегейге тайбыңны камгалаарының хөрөөнге улуг салыышкын болур. Ынчангаш корей айтырыгда сонуургалдыг күрүнелер Кореяда тайбыңчыдылганы быжыг тайбың болдурар болгаш Кореяны тайбың каттыштырарынче угланган практиктиг хемчегларни дораан алыр ужурлуг.

Кореяга дайынның дагын эгелээшкининиң айыылын чайладыр төлээде, хамыктың мурнунда тайбынчыдылга дугайында дугуржулганы шыңгыы сагыыры болгаш тайбынчыдылга дугайында дугуржулганы хандырарынга улуг салыышкынны киирип турар тайбынчыдылга дээш хамгаарал талазы-биле комиссияның ажылын үргүлчүлээри эргежок чугула. Кореяны каттыштырарын корей улус болу, шуут тайбың арга-биле боттандырган турар ужурлуг. Ону кылыр төлээде, Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның улустарының хостуг тура-сорук илередилгезинге үндезилээш, бүгү Кореяның бүгү-ниити соңгулдаларын чорудар ужурлуг; кыдат улустуң эки-турачыларын киириштирбишаан, бүгү даштыкы шериглерни Кореяга бүгү-ниити соңгулдаларның мурнунда Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның девискээриндеп харугда үндүрген турар ужурлуг. Кореяда дүшкүүрлүг байдалды чымчадыр төлээде, Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның бар чепсектиг күштерин минимум чедир кызырары эргежок чугула; Соңгу болгаш Мурнуу Кореяның аразынга харылзааны доктаадып тургузары; калбак улус массаларга политиктиг ажыл-чорудулганың бүрүн хосталгазын тыпсыры эргежок чугула.

Корей Улус-Демократтыг Республиканың төлөөлекчилери-биле чугаалажыышкыннарга удурланып турар болгаш Соңгу база Мурнуу Кореяның аразынга харылзааны тургузарынга шаптыктап турар кижилер Кореяның демократтыг үндезинге каттыжыышкынын узамдыктырганы дээш долу харысалганы эдилээр ужурлуг.

Корей Улус Демократтыг Республиканың чазаа үстүнде айытынган принциптерни барымдалааш, Кореяның эң дүрген каттыжыышкынынга бүгү күженишкиннерни салыр.

(СЭТА).

В. И. Ленинниң чогаалдарын Кыдатта үндүрер деп турары

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турары болза, В. И. Ленинниң Чогаалдарының орус дылда үнген 35 томнарын кыдат дылда Пекинде очулдуруп турар.

Ленинниң ажылдары кирип турар, 1893—1894 чылдарда бижитинген бирги том келир айда парлалгадан үнер.

(СЭТА).

1956 чылда „Шынның“

чагылгазын хүлээп ап турар.

ЧАГЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:

12 айларда 52 рубль 20 коп.
Чартык чылда 26 рубль 10 коп.
Үш айда 13 рубль 5 коп.
Неделяда 5 үнер.

Чагылганы Тыва областың бүгү харылзаа конторалары, салбырлары болгаш агентилери хүлээп ап турар.

Ол ышкаш областың

„ТУВИНСКАЯ ПРАВДА“,
„МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ“—„ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ“,
„СЫЛДЫСЧЫГАШ“

солуннарның чагылгаларын хүлээп ап турар.

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ; Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация килдизинин — 3—88, харыысалгалыг секретарьның 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый килдистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа килдистериниң база бухгалтериянын 3—65.

ТС—02358. Культура эргелелиниң типографиязы.